

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 2-3 grudnia 2017 roku
na kierunku *ekonomia*
prowadzonym na Wydziale Agrobioinżynierii
Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie

Warszawa, 2018

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	7
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	8
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	8
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	8
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	13
Dobre praktyki	13
Zalecenia	13
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	13
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	14
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	18
Dobre praktyki	19
Zalecenia	19
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	20
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium.....	20
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	32
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium.....	32
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	39
Dobre praktyki	39
Zalecenia	39
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	40
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	40
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	42
Dobre praktyki	42
Zalecenia	43
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	43
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	43
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	45
Dobre praktyki	45

Zalecenia	45
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	45
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	45
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	49
Dobre praktyki	49
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	49
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	50
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	52
Dobre praktyki	52
Zalecenia	52
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	52
Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: prof. dr hab. Marek Lisiński, członek PKA

Członkowie:

1. Prof. dr hab. Tadeusz Kufel - członek PKA
2. Dr hab. Wiesław Ciechomski - członek PKA
3. Mgr Beata Sejda - ekspert PKA ds. postępowania oceniającego
4. Żaneta Kumoś - ekspert PKA ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *ekonomia* prowadzonym na Wydziale Agrobiżynierii (WA) Uniwersytetu Przyrodniczego (UP) w Lublinie została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA) w ramach harmonogramu prac przyjętego przez Prezydium PKA na rok akademicki 2017/2018. Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na w/w kierunku w związku z upływem okresu obowiązywania oceny pozytywnej, wyrażonej w Uchwale Prezydium PKA Nr 133/2012 z dn. 24.05.2012 r.

W powyższej uchwale Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej stwierdziło, że poziom prowadzonego kształcenia odpowiada przyjętym kryteriom jakościowym, a Uczelnia spełnia wymagania kadrowe, programowe, w tym dotyczące osiągniętych efektów kształcenia, i organizacyjne do prowadzenia na kierunku *ekonomia* studiów I stopnia, jednakże w ramach zaleceń Prezydium uznało za niezbędne podjęcie w najbliższym roku akademickim zintensyfikowanych działań doskonalących wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, aby obejmował wszystkie elementy kształcenia mające wpływ na jego jakość, w tym na jakość prac dyplomowych, co więcej podkreślono, że system wymaga włączenia interesariuszy zewnętrznych w proces oceny i przeglądu programu kształcenia. Ponadto powinna zostać wdrożona strategia Uczelni i opracowana strategia Wydziału. W związku z powyższymi uwagami Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej zobowiązało Uczelnię do przedłożenia w roku akademickim 2013/2014 informacji dotyczących zmian w wyżej wymienionym zakresie, które przedstawiono w stosownym terminie. W odniesieniu do wyników bieżącej oceny jakości kształcenia prowadzonego na kierunku *ekonomia* Zespół PKA ocenił dostosowanie się jednostki do uprzednio sformułowanych zaleceń oraz zweryfikował zakres i skuteczność podjętych działań doskonalących- *szczegóły omówiono w części 8 raportu.*

Bieżąca wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny programowej, której dokonuje Polska Komisja Akredytacyjna.

Zespół Oceniający (ZO) PKA poprzedził wizytację zapoznaniem się z raportem Samooceny przedłożonym przez władze Uczelni, odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia wykazu spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni i ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków ZO.

W trakcie wizytacji odbyły się spotkania z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów, ze studentami, z osobami i gremiami odpowiedzialnymi za praktyki, umiędzynarodowienie procesu kształcenia, osoby niepełnosprawne oraz wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, z Samorządem Studenckim, a także Kołem Naukowym. Przeprowadzono także hospitację zajęć oraz wizytację bazy dydaktycznej wykorzystywanej w realizacji zajęć na ocenianym kierunku studiów. W toku wizytacji Zespół dokonał przeglądu prac dyplomowych i etapowych, a także przedłożonej dokumentacji.

Przed zakończeniem wizytacji dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Zespół poinformował władze Uczelni i jednostki na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Ekonomia	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia I stopnia	
Profil kształcenia	Ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Obszar nauk społecznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedzina nauk ekonomicznych; Dyscyplina naukowa: ekonomia	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów; ECTS: 180	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Handel	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Licencjat	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	12	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	113	-
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	2304 godz.	-

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 6. Umiedzynarodowienie procesu kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów w obrębie, którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria w odniesieniu, do których nastąpiła zmiana oceny	

¹ W przypadku, gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2 Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

1.3 Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1

Koncepcja kształcenia i wynikająca z niej tożsamość kierunku *ekonomia* realizowana w na Wydziale Agrobioinżynierii Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie odróżnia się od identycznych kierunków studiów prowadzonych na uczelniach ekonomicznych.

Tożsamość kierunku determinowana jest charakterem Uczelni i specyfiką Wydziału, potencjałem regionu, w którym funkcjonuje, zakresem współpracy z podmiotami związanymi z sektorem rolno-żywnościowym. Wynika również z potencjału naukowego kadry naukowo-dydaktycznej, jej dorobku naukowo-badawczego, określonej infrastruktury Wydziału. Tożsamość kierunku dobrze odzwierciedla specjalność prowadzona w ramach tego kierunku studiów, którą jest Handel, obejmujący problematykę handlu detalicznego i hurtowego z uwzględnieniem obrotu zagranicznego dotyczącego sektora rolno-spożywczego.

Utworzenie specjalności Handel zostało podyktowane również tym, iż rozwój wymiany handlowej na szczeblu lokalnym, regionalnym, ponadregionalnym i międzynarodowym jest jednym z podstawowych czynników warunkujących wysoki poziom wzrostu gospodarczego. W tym kontekście wiedza z zakresu kształtowania procesów wymiany jest wciąż jeszcze na niesatysfakcjonującym poziomie. Uruchomienie tej specjalności pozwoliło, obok wskazanych wcześniej przesłanek, na wypełnienie luki w ofercie programowej szkół wyższych Lubelszczyzny.

Analiza tak opisaney koncepcji kształcenia upoważnia do stwierdzenia, że jest ona powiązana z misją i strategią rozwoju Uniwersytetu oraz Wydziału Agrobioinżynierii.

Potwierdza to treść Strategii Rozwoju Uniwersytetu Przyrodniczego, przyjęta Uchwałą nr 40/2012-2013 z dnia 22.02.2013 roku w sprawie zatwierdzenia Strategii Rozwoju Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie na lata 2013-2020, która stanowi, że do kierunkowych celów strategicznych Uczelni należy m. in.: systematyczna poprawa jakości i efektywności kształcenia poprzez koncentrację potencjału badawczego, kształcenie kadr, rozwinięcie i poszerzenie oferty kształcenia w nawiązaniu do potrzeb gospodarki, rozwój współpracy z ośrodkami krajowymi i zagranicznymi.

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* jest również spójna z misją i strategią rozwoju Wydziału Agrobioinżynierii na lata 2013-2020, określoną w Uchwale nr 3/05/13 Rady Wydziału z dnia 22 maja 2013.

Misją Wydziału Agrobioinżynierii ujętej w cytowanej wyżej Uchwale „jest skuteczne tworzenie, poszerzanie i upowszechnianie wiedzy zgodnie z ideą zrównoważonego rozwoju w oparciu o unikalne kompetencje i doświadczenie naukowo-dydaktyczne jego pracowników w obszarach badawczych powiązanych z realizowanymi kierunkami studiów: rolnictwo, towaroznawstwo, ekonomia, inżynieria środowiska, turystyka i rekreacja, gospodarka przestrzenna, leśnictwo, agrobiznes i bioinżynieria”.

Wskazane w strategii Wydziału Agrobioinżynierii priorytetowe cele jego działalności, między innymi takie jak: kształcenie wysokokwalifikowanych kadr dla sektora agropywnościowego, gospodarki i administracji publicznej, czy stałe doskonalenie programów nauczania poprzez ich dostosowywanie dla potrzeb obecnych i przyszłych działów gospodarki oraz potrzeb społecznych, jednoznacznie potwierdzają związek tego strategicznego programu rozwoju Wydziału z koncepcją kształcenia na kierunku *ekonomia*.

Koncepcja kształcenia na kierunku *ekonomia* zakłada, że absolwenci tego kierunku będą wyposażeni w kompetencje odpowiadające potrzebom gospodarki i oczekiwaniom rynku pracy.

Absolwent kierunku zdobywa wszechstronną wiedzę ekonomiczną, umiejętności i kompetencje społeczne w zakresie funkcjonowania podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarowym i świadczeniem usług handlowych. Jest przygotowany do dokonywania wszechstronnych analiz informacji, wspierających podejmowanie racjonalnych decyzji gospodarczych. Ma możliwość rozwiązywania problemów praktycznych bazując na przykładach zaczerpniętych z licznych przedsiębiorstw handlowych, zajmujących się obrotem spożywczym, zlokalizowanych w regionie. Może kreować własne ścieżki rozwoju uwzględniające swoje zainteresowania oraz potrzeby rynku pracy, poprzez wybór przedmiotów specjalnościowych, takich jak np.: transakcje handlowe, negocjacje w handlu, strategie marketingowe przedsiębiorstw handlowych oraz handel elektroniczny i międzynarodowy. Ponadto potrafi uzupełniać i doskonalić swą wiedzę i umiejętności z zakresu analizy rynku i wymiany rynkowej oraz procesu konkurencyjności. Wszystko to pozwala na skuteczne wejście na współczesny rynek pracy, poprzez zatrudnienie w przedsiębiorstwach handlowych, produkcyjnych i usługowych, a także jednostkach samorządowych w kraju lub za granicą. Absolwent studiów pierwszego stopnia kierunku *ekonomia* jest przygotowany do podjęcia kształcenia na studiach drugiego stopnia.

W procesie formułowania koncepcji kształcenia biorą udział interesariusze zewnętrzni i wewnętrzni. Grupę interesariuszy zewnętrznych, w opinii ZO PKA relatywnie skromną, tworzą przedstawiciele pracodawców z województwa lubelskiego. Takimi interesariuszami zewnętrznymi są np. Lubelska Spółdzielnia Spożywców „Społem” czy Lubelska Spółdzielnia Usług Mleczarskich w Lublinie. Do grona interesariuszy wewnętrznych należy także zaliczyć środowisko studentów oraz pozostałych jednostek naukowo-dydaktycznych funkcjonujących na Wydziale.

Opracowując koncepcję kształcenia na kierunku *ekonomia* wzorowano się na programach kształcenia opracowanych w Barcelona GSE. Poddano również analizie i modyfikacji programy studiów innych ośrodków uniwersyteckich w Polsce.

Analiza koncepcji kształcenia daje podstawę do wyrażenia opinii, że dobrze odzwierciedla ona tożsamość tego kierunku studiów, eksponując specjalizację w zakresie handlu detalicznego i hurtowego z uwzględnieniem obrotu zagranicznego, dotyczącego sektora rolno-spożywczego. Koncepcja kształcenia jest powiązana z misją i strategią rozwoju Uniwersytetu oraz Wydziału Agrobioinżynierii. Program kształcenia ma charakter kompleksowy, ale tradycyjny. W procesie tworzenia, oceny, i doskonaleniu koncepcji kształcenia dostrzega się, choć w dość skromnym zakresie, udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

1.2

Wydział Agrobioinżynierii uzyskał w ramach parametryzacji jednostek naukowych w 2017 roku kategorię B. Jest to wynikiem adekwatnym do jego potencjału kadrowego.

Problematyka prowadzonych badań dotyczy wybranych subdyscyplin ekonomii i jest związana, przede wszystkim, z kreśleniem czynników społecznych i ekonomicznych rozwoju gospodarczego w skali regionalnej oraz konkurencyjności biogospodarki, oceną rozwoju regionów, przedsiębiorstw, producentów rolnych w oparciu o zasady: przedsiębiorczości, efektywności, rentowności, w tym innowacje produktowe i procesowe, czy też oceną determinant wzrostu wydajności w poszczególnych sektorach gospodarki przy wykorzystaniu metody badania produktywności w postaci funkcji produkcji Cobb-Douglasa.

Badania obejmują podmioty prowadzące działalność gospodarczą, funkcjonujące w sytuacji dynamicznych zmian dokonujących się na rynku i koncentrują się głównie na przeobrażeniach zachodzących w postawach jego uczestników. Są związane z zagadnieniami postaw i zachowań konsumentów względem różnych rodzajów produktów (żywnościowych, ekologicznych, bankowych) i obejmują ich analizy z perspektywy kształtowania relacji klientów z oferentami produktów, miejsc ich zakupu czy postrzegania wybranych kryteriów i ich innowacyjności.

Badania dotyczą również zagadnień związanych z rozwojem zrównoważonym (zarówno na poziomie państw Unii Europejskiej, jak i w skali krajowej) ze szczególnym uwzględnieniem wdrażania zasad gospodarki niskoemisyjnej oraz upowszechniania odnawialnych źródeł energii w ramach zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.

Szczególnym przedmiotem zainteresowań naukowych pracowników jest sektor biogospodarki, analizowany, między innymi, z punktu widzenia zasobów pracy zaangażowanych w sektorze oraz wsparcia instytucjonalnego rozwoju biogospodarki w kontekście zarządzania Jednostkami Samorządu Terytorialnego w Polsce.

Dużo uwagi poświęca się także również badaniom w zakresie zmian pozycji uczestników handlu międzynarodowego i znaczenia poszczególnych towarów w tym procesie. Badania naukowe związane z handlem międzynarodowym i jego znaczeniem dla gospodarek poszczególnych krajów publikowane są w Polsce i w USA.

Pracownicy proponowani do minimum kadrowego i prowadzący zajęcia na kierunku *ekonomia* realizują badania naukowe w ramach działalności statutowej, badań własnych oraz projektów badawczych finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki, Urząd Marszałkowski w Lublinie, Polską Agencję Inwestycji i Handlu (w ramach umowy z Ministerstwem Rozwoju).

Projekty realizowane w ramach grantów MNiSW i NCN dotyczyły, między innymi, „Modelowania wykorzystania kapitału innowacyjnego przedsiębiorstwa przy zastosowaniu funkcji produkcji wiedzy”, „Potencjału i atrakcyjności inwestycyjna wybranych miast Polski” czy „Modelowania dystrybucji usług w gospodarce sieciowej”.

Zadania badawcze podejmowane w ramach wewnętrznego trybu konkursowego dla młodych pracowników nauki poświęcone były, między innymi, problemom „Techniki wytwarzania w towarowych gospodarstwach rolnych w Polsce”, „Poprawy efektywności ekonomicznej technik wytwarzania przy wykorzystaniu mechanizmu optymalizacji”, „Konkurencyjności na unijnym rynku cukru na tle tendencji światowych”, „Efektywności ekonomiczną spółdzielni mleczarskich w Polsce w zależności od poziomu ich innowacyjności”, „Czynników kształtujących innowacyjność przedsiębiorstw i regionów”,

„Sieci współpracy w procesach kreacji, absorpcji i dyfuzji innowacji” czy „Redystrybucyjnej roli podatków dotyczących rolnictwa”.

Przykładowe tematy realizowane w ramach badań statutowych UP w Lublinie, związane były z badaniem „Konkurencyjności w agrobiznesie”, „Uwarunkowań rozwoju regionów i konkurencyjność ich biogospodarek”, „Znaczenia zarządzania i marketingu w kształtowaniu relacji rynkowych przez organizacje w biogospodarce”.

Pracownicy naukowo-dydaktyczni byli także wykonawcami ekspertyz naukowych wykonanych na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie w ramach projektu „Kapitał Intelektualny Lubelszczyzny 2010-2013”. Między innymi analizowano „Wpływ nakładów na innowacje (działań projektowych, przygotowawczych, nowych procedur itp.) na wdrażanie innowacji oraz trendy i zmiany w nakładach innowacyjnych (w tym sektora rolnego), „Stan aktualny, perspektywy i bariery rozwoju infrastruktury transportowej w powiecie chełmskim, bialskim i włodawskim”, „Stan aktualny, perspektywy i bariery rozwoju infrastruktury transportowej w powiecie chełmskim, bialskim i włodawskim” czy „Perspektywy i bariery rozwoju branży energetyczno-wydobywczej w powiecie puławskim, łęczyńskim i chełmskim”.

W ramach badań naukowych wykonanych w dziedzinie nauk ekonomicznych, a związanych z kierunkiem *ekonomia* sporządzono, na zlecenie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (w ramach umowy z Ministerstwem Rozwoju) raporty badawcze na temat: „Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2013, 2014, 2015i 2016”.

Należy tu jednoznacznie stwierdzić, że prowadzona działalność naukowo-badawcza miała i ma obecnie również ścisły związek z rozwojem naukowym kadry dydaktycznej i przygotowywaniem specjalistów w zakresie kierunku *ekonomia*.

Trzeba także dodać, że z zakresami badań naukowych związane są treści kształcenia na prowadzonej specjalności handel. Ich rezultaty można również dostrzec w treściach szeregu prowadzonych w ramach niej przedmiotów. Są również wykorzystywane dla przygotowywania studentów do prowadzenia badań naukowych w ramach realizowanych przedmiotów dotyczących tej problematyki.

Reasumując należy stwierdzić, że kierunki i problematyka badań naukowych prowadzonych przez pracowników proponowanych do minimum kadrowego i prowadzących zajęcia na kierunku *ekonomia* budują nie tylko ich indywidualny dorobek naukowy czy stanowią o kategorii naukowej Wydziału, ale również zmierzają do doskonalenia programu kształcenia w tym również do przygotowywania studentów do prowadzenia badań naukowych.

1.3

Efekty kształcenia zostały przyjęte Uchwałą Senatu UP w Lublinie nr 51/2011-2012 z dnia 25 maja 2012 r. Zakładane efekty kształcenia na kierunku *ekonomia*, studia I stopnia o profilu ogólnoakademickim obejmują 16 kierunkowych efektów w zakresie wiedzy, 17 w zakresie umiejętności oraz 5 w zakresie kompetencji społecznych. W każdym z tych zakresów zastosowano odniesienia do wszystkich efektów kształcenia w obszarze kształcenia nauk społecznych ujętych w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.

Uczelnia wskazała tylko wiodącą dyscyplinę, do której przyporządkowane zostały efekty kształcenia to dyscyplina ekonomia, z obszaru nauk społecznych i dziedziny nauk ekonomicznych. Dodatkowo, należałoby wskazać, jako uzupełniające dyscypliny: nauki o zarządzaniu, finanse i towaroznawstwo. Wskazanie tych trzech dodatkowych dyscyplin

pozwoлиłoby lepiej zaprezentować specyfikę kierunkowych efektów kształcenia związanych z branżą handlową, ponieważ realizowane treści kształcenia nawiązują do wszystkich czterech dyscyplin tworzących dziedzinę nauk ekonomicznych.

Kierunkowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały rozwinięte i uszczegółowione w sylabusach przedmiotów. Opracowano je dla modułów (grup przedmiotów) kształcenia ogólnego, kierunkowych, pomocniczych kierunkowych oraz specjalnościowych. Większość efektów szczegółowych opracowano dla trzech zakresów: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, a jedynie nieliczne obejmują dwa pierwsze zakresy. Liczba efektów szczegółowych w ramach każdego zakresu wynosi od jednego do kilku. Opracowano w szczególności efekty kształcenia dla praktyki zawodowej. Efekty szczegółowe są realizowane poprzez treści przekazywane na poszczególnych przedmiotach. Dla poszczególnych efektów szczegółowych wskazano także ich odniesienia do efektów kierunkowych.

Szczegółowe efekty kształcenia przyjęte w odniesieniu do przedmiotów tworzących program studiów ocenianego kierunku spójność z kierunkowymi efektami kształcenia.

W ramach zakładanych efektów kształcenia, absolwent zdobywa wiedzę o rodzajach struktur gospodarczych i instytucjach ekonomicznych oraz ich elementach w wymiarze mikro, makro i globalnym. Pozna metody i narzędzia wspierające podejmowanie racjonalnych decyzji ekonomicznych, w tym umiejętność postrzegania i interpretacji zjawisk ekonomicznych, a także modelowania i prognozowania podstawowych zjawisk i procesów ekonomicznych. Umiejętność wykorzystania nabytej wiedzy stanowi solidne przygotowanie do pracy w instytucjach, organizacjach gospodarczych, publicznych i prywatnych, a także do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej.

Szczególnymi wyróżnikami absolwentów kierunku *ekonomia* realizowanego w Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie jest poszerzona wiedza i umiejętności z zakresu handlu w kraju i zagranicą. Przyjęte efekty kształcenia umożliwiają w pełni uzyskanie kompetencji na poziomie pierwszego stopnia (licencjata).

Realizacja planu studiów przy zastosowaniu przyjętych metod dydaktycznych określonych w sylabusach stwarza realną możliwość osiągnięcia kierunkowych i szczegółowych efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów. Sposób ich sformułowania pozwala na ich skuteczną weryfikację za pomocą narzędzi stosowanych w ramach poszczególnych przedmiotów.

Program kształcenia, zgodnie z odpowiednimi efektami kształcenia, zakłada nabycie przez studentów umiejętności posługiwaniem się językiem obcym w zakresie nauk ekonomicznych na poziomie B2 po ukończeniu pierwszego stopnia studiów.

W trakcie wizytacji władze wydziału przedstawiły wyniki prowadzonych prac nad przejściem z profilu ogólnoakademickiego na profil praktyczny, co nastąpi od roku akademickiego 2018/2019. Przygotowany został nowy zestaw kierunkowych efektów kształcenia dla profilu praktycznego i wskazano powiązania ich z charakterystykami uniwersalnymi i szczegółowymi dla poziomu 6 dla Polskiej Ramy Kwalifikacji, a wstępna jego ocena jest pozytywna.

Należy podkreślić, że w procesie definiowania efektów kształcenia i dostosowywania do nich programów studiów poza pracownikami naukowo-dydaktycznymi biorą udział interesariusze zewnętrzni.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Analiza koncepcji kształcenia daje podstawę do wyrażenia opinii, że dobrze odzwierciedla ona tożsamość tego kierunku studiów, eksponując specjalizację w zakresie handlu detalicznego i hurtowego z uwzględnieniem obrotu zagranicznego, dotyczącego sektora rolno-spożywczego. Koncepcji kształcenia jest powiązana z misją i strategią rozwoju Uniwersytetu oraz Wydziału Agrobiotechnologii. Program kształcenia ma charakter kompleksowy, ale tradycyjny. W procesie tworzenia, oceny, i doskonaleniu koncepcji kształcenia dostrzega się, choć w dość skromnym zakresie, udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Kierunki i problematyka badań naukowych prowadzonych przez pracowników proponowanych do minimum kadrowego i prowadzących zajęcia na kierunku *ekonomia* budują nie tylko ich indywidualny dorobek naukowy czy stanowią o kategorii naukowej Wydziału, ale również zmierzają do doskonalenia programu kształcenia w tym również do przygotowywania studentów do prowadzenia badań naukowych.

Kierunkowe efekty kształcenia przyjęte dla ocenianego kierunku studiów są spójne z efektami kształcenia określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego dla obszaru nauk społecznych w odniesieniu do profilu ogólnoakademickiego, do którego został przyporządkowany kierunek.

Uczelnia wskazała tylko wiodącą dyscyplinę *ekonomia*, z obszaru nauk społecznych i dziedziny nauk ekonomicznych, do której przyporządkowane zostały efekty kształcenia. Dodatkowo, należałoby wskazać, jako uzupełniające dyscypliny: *nauki o zarządzaniu, finanse i towaroznawstwo*. Wskazanie tych dodatkowych dyscyplin pozwoliłoby lepiej zaprezentować specyfikę kierunkowych efektów kształcenia związanych z branżą handlową, ponieważ realizowane treści kształcenia nawiązują do wszystkich dyscyplin tworzących dziedzinę nauk ekonomicznych.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

1. Konieczne jest uzupełnienie koncepcji kształcenia o problematykę dotyczącą handlu detalicznego i hurtowego z uwzględnieniem obrotu zagranicznego, dotyczącego sektora rolno-spożywczego w zakresie np. giełd towarowych, rynku hurtowego czy rynku rolnego.
2. Zaleca się poszerzenie zespołu interesariuszy zewnętrznych szczególnie o tych, którzy funkcjonują np. na giełdach towarowych, rynkach hurtowych czy w obrocie rolnym.
2. Zaleca się wskazać, jako uzupełniające dyscypliny: *nauki o zarządzaniu, finanse oraz towaroznawstwo*.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3.Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Studia na kierunku *ekonomia* uruchomiono w roku akademickim 2008/2009, a od roku, 2012/2013 jako studia o profilu ogólnoakademickim. Studia stacjonarne i niestacjonarne pierwszego stopnia na kierunku *Ekonomia* trwają 6 semestrów. Jest to kierunek tylko z jedną specjalnością: *Handel*, ponieważ kilka lat wcześniej oferowane specjalność: *Ekonomika systemu agrożywnościowego*, *Gospodarowanie potencjałem społecznym* zostały zamknięte z powodu braku wyboru przez kandydatów. Łączna liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje w czasie studiów wynosi 180. Każdy semestr obejmuje 15 tygodni zajęć dydaktycznych bez sesji egzaminacyjnej. Łączna liczba godzin na kierunku *ekonomia* studia stacjonarne wynosi 1800, zaś na studiach niestacjonarnych 1090, to jest zgodnie z Uchwałą nr 23/2016-2017 Senatu Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie z dnia 25 stycznia 2017 r.

Struktura rodzajów zajęć na tym kierunku na studiach stacjonarnych przedstawia się następująco: wykłady 60,0%, ćwiczenia audytoryjne 16,9% oraz ćwiczenia laboratoryjne 23,1%. Łączna liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich wynosi minimum 92,1 ECTS. W programie studiów występuje 12 par przedmiotów, z których student wybiera jeden przedmiot obejmujących łącznie 620 godzin zajęć, co stanowi 64 pkt ECTS, to jest 35,6% ogólnej liczby punktów dla kierunku.

Program kształcenia na studiach stacjonarnych (niestacjonarnych) przewiduje zajęcia z wychowania fizycznego w wymiarze 60 godz. (0 godz.), języków obcych w wymiarze 120 godz. (78 godz.) - 9 ECTS. Program kształcenia obejmuje treści humanistyczne w wymiarze 105 godzin (2 przedmioty, którym przypisano po 4 pkt. ECTS). Studenci realizują także zajęcia z zakresu BHP z ergonomią w wymiarze 10 godz. (1 pkt. ECTS). Za pracę dyplomową wymagającą dużej samodzielności i wysokiego nakładu pracy oraz egzamin dyplomowy przyznano łącznie 8 pkt. ECTS.

Metody kształcenia są zorientowane na kształcenie studentów, a także motywują ich do aktywnego udziału w procesie nauczania oraz uczenia się. Ponadto pozwalają im na zdobywanie wiedzy, umiejętności oraz podnoszenie kompetencji społecznych. Studenci mają możliwość poznania procesu badawczego oraz metod i technik stosowanych w badaniach naukowych w trakcie przedmiotów objętych planem studiów. Uczestnicy spotkania z ZO, jako przykład wymienili następujące przedmioty: *statystyka opisowa*, *analiza ekonomiczna*, *seminarium dyplomowe*, a także przedmiot fakultatywny *metody analizy danych marketingowych*. Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO nie posiadali wiedzy na temat możliwości współudziału w badaniach naukowych prowadzonych przez Jednostkę. Możliwości takie stwarzane są w obrębie funkcjonowania studenckich kół naukowych działających w ramach Wydziału oraz w ramach prowadzonego kierunku. Zagadnienia podejmowane przez członków kół naukowych w efekcie końcowym mogą być podstawą wystąpienia na konferencji naukowej oraz publikacji.

Obowiązuje praktyka zawodowa w wymiarze 3 tygodni (4 ECTS), którą student zobowiązany jest do odbycia w zakładach, instytucjach i przedsiębiorstwach związanych z

szeroko pojętą działalnością usługową, w tym handlową. Praktyki zawodowe realizowane są po II roku w ramach IV semestru. Program praktyki został szczegółowo określony w sylabusie. Praktyki zaliczane są na ocenę i kończą się egzaminem przed 3 osobową komisją. Studenci sporządzają indywidualne sprawozdania z przebiegu praktyk zapisane w dzienniczku praktyk, których treść jest potwierdzana przez zakład pracy oraz prace zaliczeniowe do wykonania, których zobowiązany był programem praktyki, co stanowi podstawę przystąpienia do egzaminu. Nadzór nad realizacją praktyk prowadzi pracownik Działu Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego, zaś w zakładzie pracy jest wskazana osoba prowadząca nadzór bezpośredni (zakładowy opiekun praktyk).

Student ma możliwość wyboru miejsca odbywanej praktyki z listy proponowanej przez Uczelnię lub wskazanie innego według własnych preferencji, a także uzyskania zaliczenia praktyki na podstawie pracy zawodowej, jeśli ta jest zgodna z zakładanymi efektami kształcenia na kierunku. Należy wskazać, że nie wszystkie miejsca odbywania praktyk gwarantują realizację wszystkich celów związanych z praktykami, na co powinno się zwrócić większą uwagę, wybierając firmy do ich realizacji.

Treści kształcenia na kierunku *ekonomia* zawierają podstawy statystyki opisowej, matematyki, ekonometrii oraz nauk pokrewnych niezbędnych do zrozumienia procesów i zjawisk zachodzących w gospodarce, co tworzy podstawy do prowadzenia badań naukowych. Dotyczą one również podstaw zarządzania i marketingu, elementów zarządzania strategicznego oraz zagadnień związanych z ekonomią menedżerską. Zawierają też treści z zakresu mikro i makroekonomii, ekonomii integracji europejskiej oraz tzw. ekonomii zrównoważonego rozwoju, co ściśle wiąże się także z kierunkami badań prowadzonych w jednostce. Kolejne treści kształcenia obejmują politykę gospodarczą, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki regionalnej i międzynarodowych stosunków gospodarczych oraz politykę społeczną, co również znajduje odzwierciedlenie w tematyce prowadzonych badań. W odniesieniu do przedmiotów specjalizacyjnych, treści kształcenia obejmują: transakcje handlowe, handel elektroniczny, zarządzanie finansami przedsiębiorstwa handlowego, dystrybucję produktów oraz transport i spedycję.

Indywidualizację procesu kształcenia zapewnia stworzenie możliwości wyboru określonych przedmiotów w ramach 12 bloków przedmiotowych, a w uzasadnionych przypadkach studenci mogą ubiegać się o indywidualną organizację studiów (np. podjęta praca, drugi kierunek studiów). Ponadto studenci dokonują wyboru w przypadku języka obcego oraz seminarium dyplomowego.

Wykorzystywane przez prowadzących zajęcia materiały i metody dydaktyczne przedstawione są w kartach modułów. W zakresie wiedzy opierają się one na dostępnej literaturze przedmiotu, zarówno podstawowej, jak i uzupełniającej. Dostęp do literatury zapewnia biblioteka uniwersytecka – w formie tradycyjnej (wypożyczanie książek, czytelnia) i informatycznej (dostęp do baz internetowych takich jak np. wydawnictwa Elseviere, Springer itp.). Do części przedmiotów pracownicy wykorzystują opracowane przez siebie publikacje naukowe. W trakcie wykładów wykorzystuje się techniki wizualne (rzutniki, projektory, filmy dydaktyczne). W ramach zajęć studenci rozwijają także techniki komunikacji społecznej poprzez możliwość wygłoszenia referatu lub prezentacji multimedialnej na ustalony wcześniej temat.

Na kierunku *ekonomia* nie prowadzi się zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

Brak oferty kształcenia w językach obcych na ocenianym kierunku. Około 20% wykładowców i asystentów realizujących zajęcia dydaktyczne na tym kierunku może je prowadzić w języku angielskim.

Liczba studentów w grupach ćwiczeniowych uwarunkowana jest charakterem prowadzonych zajęć. Grupy administracyjne liczą do 30 osób, a grupy laboratoryjne i seminaryjne do 15 osób.

Godziny kontaktowe realizowane są w trakcie zajęć dydaktycznych i polegają one na wspólnej pracy nauczyciela z grupą studentów. Ponadto na początku każdego semestru pracownicy dydaktyczni są zobowiązani do ustalenia minimum 4 godzin tygodniowo konsultacji dla studentów. Rozkład konsultacji jest dostępny w USOSie. Częstym sposobem wymiany informacji jest poczta internetowa. Dane teleadresowe pracowników są dostępne na uczelnianej stronie internetowej.

2.2.

Ocenę skuteczności osiągania efektów kształcenia regulują rozwiązania przyjęte w Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie dotyczące procesu kształcenia oraz procedury przyjęte na Wydziale Agrobioinżynierii dotyczące opracowania modułów, dyplomowania i oceny prac dyplomowych, a także wytyczne do oceny prac dyplomowych. Przyjęte rozwiązania charakteryzują się wystarczającą szczegółowością, konkretnością, mierzalnością i akceptowalnością. Należy uznać, że rozwiązania w tym zakresie są właściwe.

Przedmiotowe efekty kształcenia są weryfikowane za pomocą kolokwii, prac projektowych, referatów oraz egzaminów i zaliczeń. Kryteria oceny są podane przez osoby prowadzące zajęcia. Dokumentacja związana z oceną przedmiotowych efektów kształcenia jest przechowywana przez osoby odpowiedzialne za moduł przez okres 1 roku, zaś protokoły egzaminów i zaliczeń końcowych są archiwizowane i przechowywane w teczkach studentów w Dziekanacie.

Osiąganie efektów kierunkowych jest oceniane na podstawie anonimowych ankiet sporządzanych przez studentów zgodnie z przyjętą procedurą WA-K3. Ankiety oraz sprawozdanie z weryfikacji ogólnego rozkładu ocen i osiągniętych efektów kształcenia są analizowane przez Radę Programową, a następnie są włączane do Raportu z osiągania efektów kształcenia sprawozdawanego przez dziekana na posiedzeniu Rady Wydziału. Do raportu są włączane analizy wynikające z oceny prac dyplomowych oraz osiągania efektów kształcenia realizowanych w czasie praktyk. Funkcjonowanie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia jest zgodne z uchwałą nr 43/2012-2013 Senatu UP w Lublinie z dnia 22 lutego 2013 r. w sprawie wewnętrznego systemu zarządzania jakością kształcenia w Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie oraz zarządzeniem nr 23 Rektora UP w Lublinie z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia procedur funkcjonowania wewnętrznego systemu zarządzania jakością kształcenia.

Kierunek *ekonomia* prowadzony jest w formie stacjonarnej zgodnie z harmonogramem roku akademickiego, planem i programem studiów oraz rozkładem zajęć. Zdaniem uczestników spotkania z ZO program studiów zachowuje odpowiednie proporcje w stosunku ćwiczeń do wykładów, a także pozwala na zachowanie higieny pracy. Zajęcia prowadzone są w

grupach zgodnie z *Zarządzeniem Rektora nr 29 z 14 września 2009 r.* liczących 30 osób w przypadku grup audytoryjnych, terenowych, rachunkowych oraz z wychowania fizycznego. Natomiast w przypadku laboratoriów i seminariów, a także lektoratów z języka obcego, grupy liczą 15-17 osób. Liczebność ich pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, co potwierdzają opinie prezentowane przez uczestników spotkania z ZO.

Studenci są zaznajamiani z modułowymi efektami kształcenia oraz wymaganiami z danego przedmiotu wraz z formą zaliczenia na początku każdego z zajęć. Informacje na ten temat są umieszczane również na stronie internetowej za pomocą sylabusów znajdujących się w Kartach Kierunku. Szczegółowe zasady oceniania przedstawia *Regulamin Studiów*. System ten zakłada weryfikację częściową i końcową. Studenci, jako metody weryfikacji ich wiedzy wymienili: kolokwia, odpowiedzi ustne, referaty, projekty indywidualne oraz grupowe, prezentacje i egzaminy pisemne. Zgodnie z opinią uczestników spotkania z ZO metody sprawdzania oraz oceniania ich postępów w zdobywaniu wiedzy wspomagają ich w procesie uczenia się. Studenci zgodnie stwierdzili, że tylko rzetelne przygotowanie się do kolokwium i egzaminów, pozwala im na zaliczenie danego modułu, wskazując przy tym wysoki poziom nauczania, jako jedną z mocnych stron studiowanego kierunku. Studenci mają możliwość wglądu do swoich prac, są one udostępniane im przez prowadzących zajęcia każdorazowo w trakcie zapoznawania ich z uzyskaną oceną. Uczestnicy spotkania z ZO nie posiadali wiedzy na temat tego, jakie mogą podjąć działania w sytuacjach konfliktowych związanych ze sprawdzaniem i oceną efektów kształcenia. Nie wiedzieli również, jakimi rozwiązaniami systemowymi w tym zakresie dysponuje Uczelnia. Ponadto studenci nie potrafili wskazać na sposoby zapobiegania i reagowania na sytuacje związane ze ściąganiem czy plagiatami.

2.3.

Zasady rekrutacji na kierunki studiów prowadzone na Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie w roku akademickim 2016/2017 określa Uchwała Senatu UP w Lublinie nr 48/2015-2016 z dnia 20 maja 2016 roku. Laureaci i finaliści olimpiad oraz konkursów stopnia centralnego przyjmowani są na I rok studiów, zgodnie z Uchwałą Senatu UP w Lublinie nr 46/2013-2014 z dnia 30 maja 2014 roku. Informacje o zasadach i trybie przyjmowania kandydatów na I rok studiów dostępne są także na stronie <http://www.up.lublin.pl> oraz w informatorach: uczelnianym i wydziałowym. Oferta edukacyjna kształcenia na kierunku ekonomia kierowana jest do absolwentów liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników.

Proces rekrutacji jest klarowny i nie budzi żadnych wątpliwości. Ponadto studenci wskazywali na pomoc oraz życzliwość, z jaką spotkali się od pracowników Uczelni w trakcie procesu rekrutacji.

Ogólne zasady i warunki potwierdzania efektów uczenia się (PEU) oraz powoływania i sposobu działania komisji weryfikujących efekty uczenia się, w Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie określa Uchwała Senatu UP w Lublinie nr 67/2014-2015 z dnia 29 maja 2015 r. Szczegółowe zasady i tryb postępowania PEU określa załącznik do ww. Uchwały. Dziekan Wydziału Agrobiotechnologii powołał Pełnomocnika dziekana ds. PEU. Na kierunku ekonomia nie przeprowadzono PEU ze względu na brak uprawnień do nadawania stopnia doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych (III, §5, pkt 2 załącznika do Uchwały Senatu UP w Lublinie nr 67/2014-2015 z dnia 29 maja 2015 r.).

Zasady dyplomowania są ujęte w Regulaminie Studiów Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie: Praca dyplomowa, §35 do §40 oraz w Procedurze dyplomowania. Przy ustalaniu tematu pracy dyplomowej brane są pod uwagę zainteresowania studenta. Tematy prac licencjackich są ustalane na 2 semestry przed ukończeniem studiów pierwszego stopnia. Student wykonuje pracę pod kierunkiem nauczyciela akademickiego zatrudnionego w uczelni, posiadającego tytuł naukowy, stopień naukowy doktora habilitowanego lub doktora. Oceny pracy licencjackiej dokonuje nauczyciel akademicki kierujący pracą oraz recenzent powołany przez dziekana spośród nauczycieli akademickich posiadających, co najmniej stopień naukowy doktora.

Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i odbywa się przed komisją powołaną przez dziekana w składzie: dziekan lub prodziekan, jako przewodniczący, nauczyciel akademicki kierujący pracą i recenzent. Na egzaminie dyplomowym student powinien wykazać wiedzę z danego kierunku studiów, a w szczególności znajomość problematyki przedmiotów związanych z tematyką pracy dyplomowej. Podczas egzaminu dyplomowego student prezentuje pracę i odpowiada na trzy pytania (dwa losowane z zestawu pytań, jedno zadawane przez recenzenta lub innego członka komisji). Ostateczną ocenę na kierunkach innych niż weterynaria, które rozpoczęły się w roku akademickim 2012/2013 i w latach następnych, określa suma uzyskana przez dodanie: 3/5 średniej ważonej wszystkich ocen z egzaminów i zaliczeń wpisanych do protokołów w okresie studiów i odpowiadającym im punktom ECTS w ramach kierunku i specjalności, obliczonej zgodnie z par. 48 ust. 2c., Regulaminu Studiów, 1/5 oceny pracy dyplomowej i 1/5 oceny egzaminu dyplomowego. Jeśli uzyskana suma wynosi: poniżej 3,20 – dostateczny, od 3,20 do 3,60 – dostateczny plus, od 3,61 do 4,10 – dobry, od 4,11 do 4,50 – dobry plus, 4,51 i wyższa - bardzo dobry. Student może otrzymać dyplom wyróżniającego się absolwenta UP po spełnieniu warunków zawartych w §53 Regulaminu Studiów. Taki dyplom jest przyznawany przez rektora na wniosek dziekana.

ZO w trakcie wizytacji nie miał możliwości zebrania opinii studentów na temat przebiegu procesu dyplomowania, ponieważ uczestnicy spotkania reprezentujący kierunek byli studentami I i II roku.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Plan studiów realizowany na studiach pierwszego ma prawidłową strukturę obejmującą grupy przedmiotów i przedmioty pozwalające na realizację założonych efektów kształcenia. Wymiar czasowy całych studiów, grup przedmiotów i poszczególnych przedmiotów jest właściwy z punktu widzenia możliwości realizacji założonych efektów kierunkowych i przedmiotowych. Sekwencja przedmiotów jest odpowiednia i uwzględnia powiązania występujące pomiędzy przedmiotami.

Formy prowadzenia zajęć dydaktycznych, a w szczególności ich struktura w skali całego planu studiów są właściwe z punktu widzenia ogólnoakademickiego profilu kształcenia. Zajęcia w formie wykładów obejmują nieco ponad połowę łącznego wymiaru czasowego zajęć. Liczebność grup studenckich na zajęciach ćwiczeniowych i seminaryjnych jest odpowiednia z punktu widzenia możliwości wykorzystywania aktywnych form kształcenia i realizacji założonych efektów kształcenia.

Praktyki zawodowe stanowią integralną część programu kształcenia. Realizowane są we właściwym dla ogólnoakademickiego profilu kształcenia wymiarze czasowym. Miejsca

odbywania praktyk i ich programy umożliwiają osiągnięcie przyjętych dla nich efektów kształcenia. System wsparcia studentów w zakresie realizacji praktyk jest zorganizowany i funkcjonuje prawidłowo. Zaliczanie praktyk odbywa się w formie egzaminu ustnego.

Treści programowe ujęte w sylabusach poszczególnych przedmiotów są dobrane prawidłowo z punktu widzenia założonych dla nich efektów kształcenia. Uwzględniają one aktualny stan wiedzy z danej dyscypliny. Treści programowe dla języka obcego są w niezbędnym zakresie ukierunkowane na znajomość języka specjalistycznego z zakresu kierunku studiów. Treści kształcenia dla całych studiów tworzą kompleksowy i spójny zestaw zagadnień, teorii i problemów odpowiadających założonym efektom kształcenia.

Metody kształcenia stosowane w ramach poszczególnych przedmiotów pozwalają na realizację założonych dla nich efektów kształcenia. Pozwalają one w szczególności na przygotowanie studentów studiów pierwszego stopnia do prowadzenia badań. Podstawową rolę w tym zakresie odgrywają przedmioty przygotowujące do prowadzenia badań ilościowych oraz seminaria dyplomowe. Studenci opanowują w ich trakcie warsztat naukowy a część z nich przeprowadza w ramach przygotowania pracy dyplomowej własne badania empiryczne.

Regulamin studiów umożliwia także studia oraz na zasadach indywidualnego planu studiów bądź indywidualnej organizacji studiów. W szczególności osoby niepełnosprawne mają zapewniony dostęp do rozwiązań organizacyjnych związanych z procesem kształcenia dostosowanych do ich potrzeb.

Metody sprawdzania i oceny realizacji efektów kształcenia są dostosowane do charakteru przedmiotów i w sposób prawidłowy określone w programie kształcenia oraz sylabusach przedmiotów. Dokonuje się jej w oparciu o zróżnicowany zestaw metod.

Z perspektywy studentów stosowane metody są zorientowane na ich kształcenie, a także motywują do aktywnego udziału w procesie nauczania oraz uczenia się. Studenci mają możliwość poznania metod badawczych w trakcie modułów objętych planem studiów, a także rozwinięcia swoich umiejętności w tym zakresie w ramach działalności w kołach naukowych. Jednostka zapewnia elastyczność w doborze modułów kształcenia. Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO nie posiadali wiedzy na temat tego, jakie mogą podjąć działania w sytuacjach konfliktowych związanych ze sprawdzaniem i oceną efektów kształcenia. Nie wiedzieli również, jakimi rozwiązaniami systemowymi w tym zakresie dysponuje uczelnia, co należy wskazać jako słabą stronę. Zasady rekrutacji uwzględniają zasadę równych szans do podjęcia kształcenia. Są one przejrzyste i zrozumiałe, a także zapewniają właściwy dobór kandydatów.

Dobre praktyki

1. Egzamin ustny w celu uzyskania oceny z zaliczenia praktyki zawodowej, co pozwala na szczegółową weryfikację osiągniętych efektów kształcenia, jednocześnie motywując studentów do ich rzetelnego osiągnięcia w trakcie odbywania praktyki.

Zalecenia

1. Upowszechnienie informacji na temat rozwiązań przewidzianych w przypadku sytuacji konfliktowych podczas uzyskiwania oceny oraz w przypadkach naruszania zasad etyki związanych ze ściąganiem czy plagiatami.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium

3.1.

Polityka jakości realizowana w Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie jest częścią misji i Strategii rozwoju Uczelni, którą na mocy Uchwały Senatu Nr 40/2012-2013 z dnia 22.02.2013 r. wyznaczono do realizacji na lata 2013-2020. Cele i działania strategiczne zostały określone także w misji, wizji i strategii rozwoju Wydziału Agrobiotechnologii, które przyjęto na podstawie Uchwały Rady Wydziału z dnia 22.05.2013 r.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia wspiera realizację polityki jakości poprzez założenia, cele i procedury. Aktualnym aktem prawnym regulującym kwestie zapewnienia jakości kształcenia w Uczelni oraz wprowadzającym wewnętrzny system jest Uchwała Senatu Nr 43/20-012-2013 z dn. 22.02.2013 r. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia działający na Wydziale Agrobiotechnologii jest tożsamy z systemem uczelnianym.

Wizytowana jednostka określiła w ramach systemu zapewnienia jakości kształcenia i stosuje przy tworzeniu i doskonaleniu programów kształcenia wytyczne Senatu określone dla Rady Wydziału, które aktualnie reguluje Uchwała Senatu Nr 23/2016-2017 z dn. 25.01.2017 r.

Wpływ interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych na kształtowanie i doskonalenie programu kształcenia, w szczególności udział w procesie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia odbywa się poprzez prace organów działających na rzecz zapewnienia i poprawy jakości kształcenia. Przykładowo w pracach Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Rady Programowej Kierunku Ekonomia uczestniczą: Prodzikan, nauczyciele akademicki oraz przedstawiciele studentów, jako interesariusze wewnętrzni. Ponadto na poziomie Uczelni działa Uczelniana Komisja ds. Dydaktyki i Zarządzania Jakością Kształcenia, w tym Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia oraz Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, w których pracach biorą udział: Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia, kierownik Działu Organizacji Studiów, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych oraz Zakładu Szkolenia Praktycznego, Przewodniczący i przedstawiciel Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz przedstawiciele studentów desygnowani przez Radę Uczelnianą Samorządu Studentów. Z kolei ciałem formalnie zrzeszającym interesariuszy zewnętrznych jest Rada Interesariuszy Wydziału Agrobiotechnologii.

Przykładami zrealizowanych postulatów zgłoszonych przez reprezentację studentów, działających w Radzie Programowej Kierunku Ekonomia jest likwidacja od roku akademickiego 2014/2015 specjalności, takich jak: *Ekonomika systemu agrożywnościowego* oraz *Gospodarowanie potencjałem społecznym*. Na wniosek studentów w roku akademickim 2013/2014 zwiększono liczbę godzin przeznaczonych na realizację przedmiotu *Matematyka*

prowadzonego w formie ćwiczeń. Z kolei w roku akademickim 2015/2016 dokonano przesunięcia z semestru 5 na semestr 4 bloku przedmiotów wybieralnych, takich jak: *Zarządzanie sprzedażą detaliczną, Strategie marketingowe przedsiębiorstw handlowych*.

Uczestnictwo interesariuszy wewnętrznych w procesie tworzenia i doskonalenia programu kształcenia potwierdziły także spotkania ze studentami i nauczycielami akademickimi, którzy uznali, iż Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia oraz Rada Programowa Kierunku Ekonomia odgrywają szczególną rolę w procesie zapewnienia i poprawy jakości kształcenia, a także w doskonaleniu programów studiów.

Program i efekty kształcenia aktualnie realizowane na kierunku *ekonomia* zostały opracowane w oparciu o KRK w roku 2012 oraz przyjęte i zatwierdzone przez Senat Uczelni i Radę Wydziału. Podczas tworzenia programu kształcenia uwzględniono opinie interesariuszy wewnętrznych, których stanowili wówczas nauczyciele akademicy i studenci. Z kolei w przypadku interesariuszy zewnętrznych odbyły się nieformalne konsultacje. W kolejnych latach program kształcenia podlegał nielicznym korektom, które dotyczyły: aktualizacji treści kształcenia, zmiany formy realizacji lub metody weryfikacji efektów kształcenia, zwiększeniu liczby godzin zajęć danego przedmiotu, likwidacji specjalności, wprowadzeniu nowych przedmiotów, zmianie liczby punktów ECTS. Powyższe zmiany dokonywane były w oparciu o: zmiany w przepisach prawa, wyniki badań naukowych, ocenę realizacji efektów kształcenia, cykliczne przeglądy programów kształcenia ze szczególnym uwzględnieniem oferowanych w ramach kierunku specjalności, a także wyniki badań przeprowadzanych wśród studentów i absolwentów, opinie sformułowane w ramach konsultacji np. z kadrą akademicką i otoczeniem zewnętrznym współpracującym z wydziałem i bezpośrednio z pracownikami.

Wydział Agrobioinżynierii prowadzi na ocenianym kierunku monitorowanie i okresowe przeglądy programu kształcenia, które odbywają się z udziałem interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych oraz z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy. Monitorowanie realizacji programu kształcenia stanowi istotny element systemu zapewnienia jakości kształcenia i odbywa się na bieżąco, z kolei okresowe przeglądy dokonywane są systematycznie co najmniej raz w roku akademickim. Powyższe przeprowadzane są zgodnie z regulacjami przyjętymi w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, w szczególności *Procedurą doskonalenia programu studiów* oraz *Procedurą modyfikacji planów i programów studiów* z udziałem szerokiego grona interesariuszy wewnętrznych, w tym: Dziekana Wydziału, Rady Wydziału, Prodziekana ds. Dydaktycznych i Studenckich, Kierowników Katedr i Zakładów, Opiekuna Praktyk Studenckich, Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, Rady Programowej Kierunku Ekonomia, a także studentów i interesariuszy zewnętrznych, w tym absolwentów uczestniczących w badaniach ankietowych, przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego w postaci kadry realizującej zajęcia na wizytowanym kierunku oraz pracodawców współpracujących z Wydziałem przy organizacji praktyk. Ocena programu kształcenia jest kompleksowa i zorientowana na efekty kształcenia, a także możliwość ich realizacji i weryfikacji.

Szczególny wpływ na kształtowanie programu kształcenia mają przepisy prawa powszechnie obowiązującego. Przykładowo w roku ak. 2015/2016 dokonano zmniejszenia liczby godzin z przedmiotu *Wychowanie fizyczne* oraz wprowadzono do wyboru ofertę przedmiotów ogólnouczelnianych, z których studenci kierunku *ekonomia* zazwyczaj wybierali *Akademicki Savoir-vivre* lub *Psychologię zachowań konsumenckich*.

Do doskonalenia programów kształcenia realizowanych w ramach ocenianego kierunku wykorzystuje się wyniki z oceny realizacji efektów kształcenia, dokonywanej w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Ocena realizacji efektów kształcenia na Wydziale Agrobiotechnologii dokonywana jest zgodnie z procedurą *Weryfikacja Osiągnięcia Zakładanych Efektów Kształcenia*. Nadzór nad realizacją powyższej procedury sprawuje Dziekan Wydziału, który składa Radzie Wydziału sprawozdanie z osiągniętych efektów kształcenia. Ponadto w ocenie realizacji efektów kształcenia uczestniczy Prodziekan ds. Dydaktycznych i Studenckich, Rada Programowa Kierunku, kierownicy jednostek (instytutu, katedry lub zakładu), Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia oraz osoby odpowiedzialne za moduły i realizację zajęć na ocenianym kierunku. Oceny osiągnięcia efektów przedmiotowych dokonują także studenci. Ocena poziomu realizacji efektów kształcenia obejmuje praktyki oraz proces dyplomowania. Postulatem zgłoszonym w wyniku przeprowadzonej oceny są zmiany efektów kształcenia w zakresie wiedzy dla modułów *Międzynarodowe stosunki gospodarcze* i *Ekonomia integracji europejskiej* oraz w zakresie umiejętności w module *Statystyka*. W wyniku oceny zidentyfikowano moduły kształcenia sprawiające studentom największe trudności, którymi w przypadku kierunku *ekonomia* okazały się: *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, *Ekonomia integracji europejskiej* oraz *Statystyka*.

W ocenie Zespołu PKA proces dyplomowania został w sposób szczególny objęty nadzorem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Potwierdzeniem powyższego jest wdrożenie procedur regulujących sposób wyboru i zatwierdzania tematów prac, wyboru promotora i recenzenta, zasady pisanie i obrony prac dyplomowych na Wydziale Agrobiotechnologii, a także procedury sprawdzania i oceny jakości prac dyplomowych. Zgodnie z przyjętymi w ramach systemu regulacjami podejmowane są działania mające na celu sprawdzenie czy nadzór opiekuna pracy i recenzenta jest sprawowany z właściwą troską, w tym celu odbywa się przegląd i badanie jakości prac dyplomowych i ich adekwatności do programów studiów, zamierzonych efektów kształcenia. Za nadzór nad realizacją powyższej procedury odpowiada Prodziekan ds. Dydaktycznych i Studenckich, który dokonuje wyboru członków Zespołu Oceniającego. Ponadto wspólnie z Przewodniczącym Rady Programowej Kierunku Ekonomia dokonuje wyboru prac dyplomowych poddawanych ocenie oraz sporządza sprawozdanie z przeprowadzonej oceny prac dyplomowych. Przewodniczący Rady Programowej Kierunku Ekonomia powyższe sprawozdanie referuje na posiedzeniu Rady Wydziału Agrobiotechnologii. Do oceny prac dyplomowych powoływany jest Zespół oceniający w liczbie od dwóch do trzech osób, które powoływane są spośród samodzielnych pracowników wchodzących w skład minimum kadrowego kierunku.

Według przyjętej zasady prace dyplomowe poddawane ocenie wybierane są metodą losową zgodnie, z którą weryfikacji podlega ok. 15-20% prac z kierunku i poziomu studiów, z tym, że liczba wylosowanych prac dyplomowych nie może być niższa od 5 i nie wyższa od 15.

Kryteriami oceny pracy dyplomowej są: zgodność tematu pracy z kierunkiem i specjalnością studiów; ocena szczegółowości pracy, struktury, zastosowanych metod, kompletności, doboru źródeł, strona formalna i staranność wykonania pracy, a także ocena opinii promotora i recenzenta. Weryfikacji podlega także przebieg egzaminu dyplomowego pod kątem zadanych pytań. Z kolei recenzje sprawdzane są w zakresie sposobu ich sporządzania. W formularzu oceny jakości prac dyplomowych zamieszczono wolne miejsce

przeznaczone na wypowiedź otwartą, w tym sformułowanie uwag i praktycznych spostrzeżeń na temat pracy, a także wskazanie ewentualnych sugestii.

Z raportu dotyczącego oceny prac dyplomowych studiów I stopnia kierunku *ekonomia*, której dokonano w kwietniu 2017 roku wynika, że tematy prac odpowiadają kierunkowi i specjalności studiów. Wybrane prace w zasadzie posiadają rozbudowaną tematykę, chociaż zdarzają się mało uszczegółowione fragmenty prac. Struktura prac jest na ogół poprawna; zdarza się jednak brak odpowiedniego połączenia analiz z danymi liczbowymi. Wnioski są prawidłowo sformułowane, chociaż często są zbyt ogólne. W niektórych pracach zdarzają się zbyt duże różnice wielkości rozdziałów, np. jeden rozdział zbyt krótki, a inny bardzo długi. Metody badawcze zastosowane w pracach są poprawne, zarówno dotyczące analizy literatury, jak i badań własnych i wtórnych. W pracach zdarzają się błędy w spisie literatury, w przypisach, czasem niezręczności stylistyczne; literatura, chociaż licznie wystarczająca, nie zawsze jest najnowsza. Ocena rzetelna uwzględniająca mankamenty prac, jak i jej mocne strony. Ocena odpowiada jej poziomowi, jest poprawna i rzetelna. Często oceny są takie same lub zbliżone do ocen promotorów. W wyniku dokonanego przeglądu sformułowano zalecenia dla władz dziekańskich polegające na konieczności zwrócenia uwagi na ekonomiczny aspekt prac, który nie należy do głównej problematyki badań prowadzonych przez Wydział Agrobioinżynierii. Z kolei promotorom i recenzentom należy zwrócić uwagę na pisownię, przypisy i na objętość poszczególnych rozdziałów, które często są poprawne, ale nie zawsze dostatecznie dopracowane. W odniesieniu do studentów należy zasugerować im większą staranność podczas pisania pracy dyplomowej i zwrócenie uwagi na objętość poszczególnych rozdziałów. Powyższe spostrzeżenia omówiono z opiekunami prac oraz recenzentami, a także podczas Kolegium Dziekańskiego.

Dobłą praktyką w ocenie Zespołu PKA jest organizacja systematycznych zebrań w ramach Kolegium Dziekańskiego oraz Katedry Ekonomii i Zarządzania, które poświęcane są realizacji programów i efektów kształcenia. Z uzyskanych w toku wizytacji informacji wynika, iż Kolegium Dziekańskie Wydziału Agrobioinżynierii odbywa cykliczne spotkania w poniedziałki przed każdym posiedzeniem Rady Wydziału, a dydaktyka jest jednym z głównych punktów omawianych podczas każdego posiedzenia. Dotychczas omawiane zagadnienia dotyczyły: obsady zajęć dydaktycznych, modyfikacji i zatwierdzenia planów studiów, korekty godzin dydaktycznych z określonych modułów np. zmiany liczby ćwiczeń i wykładów, wprowadzenia lub zmiany liczby godzin ćwiczeń terenowych, korekty liczby punktów ECTS. Na posiedzeniach Kolegium Dziekańskiego dyskutowany jest również harmonogram hospitacji zajęć dydaktycznych w oparciu o uwagi studentów dotyczące modułów i prowadzących zajęcia oraz wyniki z ankietyzacji. Kolegium Dziekańskie opiniuje także zmiany obsady zajęć proponowane przez kierowników jednostek, w których realizowane są określone moduły, a przeprowadzana analiza uwzględnia kompetencje i kwalifikacje danych pracowników do realizacji zajęć dydaktycznych z określonych modułów oraz konieczność zapewnienia minimum kadrowego i wymaganej liczby godzin dydaktycznych realizowanych przez określonych pracowników. Podczas Kolegium Dziekańskiego omawiane są również inne sprawy związane np. z właściwym doбором promotorów i recenzentów prac dyplomowych, planami dydaktycznymi jednostek w wyniku, których sugerowano zmiany polegające m.in. na równomiernym rozłożeniu obsady zajęć pomiędzy poszczególnymi pracownikami. Efektem spotkań oraz wymiany myśli i doświadczeń jest wypracowanie systemu obejmującego proces

dypłomowania, szczególnie z zakresie przeglądu prac dyplomatycznych oraz uszczegółowienie procedury oceny realizacji efektów kształcenia.

Jednym z narzędzi systemu zapewnienia jakości kształcenia, służących do oceny skuteczności wewnętrznych procesów zapewnienia jakości w projektowaniu, zatwierdzaniu, monitorowaniu i okresowym przeglądzie programu kształcenia są hospitacje zajęć dydaktycznych. Celem hospitacji jest ocena zgodności tematyki zajęć z kartą przedmiotu (sylabusem) i założonymi efektami kształcenia, także merytoryczna ocena poziomu przekazywanej wiedzy, stosowania metod aktywizacji studentów, racjonalnej organizacji zajęć oraz relacji pomiędzy prowadzącym a studentami. W związku z powyższym nadrzędnym celem procedury hospitacji jest zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, zgodnej z kierunkiem i specjalnością studiów. Zgodnie z rozwiązaniami ogólnouczelnianymi hospitacje dotyczą wszystkich prowadzących zajęcia, z zastrzeżeniem, iż samodzielni nauczyciele akademicy hospitalowani są raz na cztery lata, a pozostali pracownicy raz na dwa lata. Z kolei osoby nowo zatrudniane podlegają obowiązkowej hospitacji w pierwszym roku pracy. W przypadku otrzymania oceny negatywnej proces hospitacji zostaje powtórzony w następnym semestrze lub w następnym roku akademickim. Hospitacje mają charakter planowany lub interwencyjny. Wyniki hospitacji są zamieszczane w raporcie, który otrzymuje Przewodniczący Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Ponadto są ujmowane w okresowej ocenie pracowników, co więcej służą władzom jednostki przy podejmowaniu decyzji dotyczących polityki awansowej i obsady zajęć dydaktycznych. Z uzyskanych podczas wizytacji informacji wynika, iż dotychczas hospitalowani nauczyciele akademicy uzyskali pozytywne oceny, stąd nie zaistniały przesłanki do przeprowadzenia hospitacji interwencyjnych.

Kolejnym narzędziem systemu wykorzystywanym do oceny skuteczności wewnętrznych procesów zapewnienia jakości w projektowaniu, zatwierdzaniu, monitorowaniu i okresowym przeglądzie programu kształcenia jest ankietyzacja przeprowadzana wśród studentów, która dotyczy oceny sposobu realizacji zajęć dydaktycznych oraz prowadzących poszczególne przedmioty. Badania przeprowadzone są przez Dział Organizacji Studiów z wykorzystaniem elektronicznej ankiety, która udostępniana jest po zalogowaniu na platformę Wirtualna Uczelnia. Udział w ankietyzacji jest anonimowy i dobrowolny, dlatego też stanowi rzeczywiste oddziaływanie studentów, jako interesariuszy wewnętrznych na program kształcenia oraz warunki i formy jego realizacji. Podczas badania studenci dokonują oceny zajęć i prowadzących w skali: 2-5, która oznacza bardzo dobrze, dobrze, dostatecznie oraz niedostatecznie i udzielają odpowiedzi na pytania dotyczące: dokładności i czytelności informacji dotyczących sposobu i kryteriów zaliczeń; treści przedmiotu czy były ciekawe i motywujące, umiejętności przekazywania wiedzy przez prowadzącego, możliwości zadawania pytań i postawy partnerskiej; terminowości, punktualności i efektywności wykorzystania czasu. W przypadku lektoratów studenci mają stworzoną możliwość dokonania oceny prowadzącego czy stwarzał studentom możliwości aktywnego udziału w zajęciach; wprowadzał na zajęciach słownictwo lub teksty fachowe oraz czy był dostępny w godzinach konsultacji. Z kolei w przypadku zajęć z wychowania fizycznego studenci oceniają dodatkowo stan przygotowania obiektu i sprzętu do zajęć oraz aktywizowanie studentów i umiejętność oceny predyspozycji sprawnościowych studenta. Ankietyzacja przeprowadzana jest systematycznie i kompleksowo. Wyniki badań ankietowych są przedmiotem analiz, które ujmowane są w końcowym raporcie

z działalności Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, które omawiane są także na posiedzeniu Rady Wydziału, Kolegium Dziekańskiego. Wyniki ostatnich badań wskazują, iż kadra oceniana jest przez studentów na ogół bardzo dobrze. W ramach zaleceń dla ocenianego kierunku zwrócono kadrze szczególną uwagę na terminowość, punktualność i umiejętność przekazywania wiedzy, natomiast w przypadku modułów takich jak: *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, *Ekonomia integracji europejskiej* oraz *Statystyka* zalecono przeprowadzenie hospitacji.

Poza badaniami ankietowymi studenci, jako interesariusze wewnętrzni mają możliwość wypowiadania się na temat realizacji programu kształcenia poprzez bezpośrednie kontakty z nauczycielami akademickimi, władzami wydziału, a także opiekunami lat i pracownikami administracji, jak również poprzez Samorząd studentów i reprezentacje w poszczególnych gremiach działających na rzecz zapewnienia jakości kształcenia na poziomie Wydziału i Uczelni np. w Senacie, Uczelnianej Komisji ds. Dydaktyki i Zarządzania Jakością Kształcenia, Radzie Wydziału, Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia lub Radzie Programowej Kierunku Ekonomia. Ponadto raz w roku Rada Programowa Kierunku Ekonomia organizuje „Dzień Kierunku Ekonomia”, podczas którego przedstawiane i omawiane są problemy dotyczące m. in. doskonalenia jakości kształcenia oraz odbywa się wymiana poglądów i opinii z poszczególnymi grupami interesariuszy w zakresie doskonalenia efektów kształcenia oraz ich modyfikacji w celu np. dostosowania do potrzeb rynku pracy.

W zakresie projektowania, zatwierdzania i doskonalenia programu kształcenia wizytowana Jednostka prowadzi systemową współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. W powyższym celu powołano Radę Interesariuszy Zewnętrznych Wydziału Agrobioinżynierii, w której skład wchodzi przedstawiciele instytucji gospodarczych i samorządowych powołani przez Radę Wydziału. Do zadań Rady Interesariuszy zgodnie z Regulaminem uchwalonym w dniu 25.06.2014 r. należy przygotowywanie opinii dla Rady Wydziału w sprawach dotyczących: oceny programów, efektów kształcenia i planów rozwoju kierunków studiów realizowanych na wydziale, a także nowych kierunków z uwzględnieniem misji i strategii rozwoju Wydziału i jej powiązania z misją i strategią Uniwersytetu oraz potrzebami rynku pracy; oceny możliwości osiągania przez studentów zakładanych efektów kształcenia i ich modyfikacji z uwzględnieniem potrzeb społeczno-gospodarczych; potrzeb rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej. Zgodnie z zakresem kompetencji Rada Interesariuszy zgłasza propozycje rozwoju i zmian w kierunkach studiów prowadzonych na Wydziale w celu ich lepszego dostosowania do potrzeb różnych grup interesariuszy, w szczególności rynku pracy. Wypracowane stanowiska Rady Interesariuszy w powyższych sprawach są omawiane na Kolegium Dziekańskim oraz przekazywane Przewodniczącemu Rady Programowej kierunku.

Na uwagę Zespołu PKA zasługuje także przyjęta praktyka wysyłania programu kształcenia do zaopiniowania na zewnątrz Uczelni, do podmiotów i instytucji będących interesariuszami kierunku *ekonomia*. Jest ona jednak stosunkowo skromna, a jej wpływ na analizy, oceny i doskonalenia efektów kształcenia niewielki. Wśród osób i podmiotów, u których zasięgano opinii na temat programu kształcenia realizowanego na kierunku *ekonomia* był Marszałek Województwa Lubelskiego, który uznał, że przedstawiona koncepcja jest ciekawą propozycją kształcenia specjalistów posiadających wiedzę ekonomiczną z zakresu analizy rynku i wymiany rynkowej oraz procesu konkurencyjności, a także szereg umiejętności, w tym praktycznych związanych z prowadzeniem obrotu handlowego, dokonywaniem

wszechstronnych analiz informacji, wspierających podejmowanie racjonalnych decyzji gospodarczych. W ocenie szczególnie podkreślono zasadność utworzenia w ramach kierunku specjalności Handel, bowiem uznano, że wymiana handlowa jest jednym z podstawowych czynników warunkujących wysoki poziom wzrostu gospodarczego danego państwa i rozwój na szczeblu lokalnym, regionalnym i międzynarodowym, co więcej zwrócono uwagę na lukę oraz niski poziom wiedzy z zakresu kształtowania procesów wymiany w ofertach programowych uczelni działających na terenie Lubelszczyzny, a uruchomienie wyżej wspomnianej specjalności powoduje jej uzupełnienie. Z oceny planu studiów i treści kształcenia stwierdzono, że stanowią one powiązanie wiedzy ekonomicznej z wiedzą z zakresu innych dyscyplin z obszaru nauk społecznych i zapewniają jednocześnie studentom możliwość nabycia wiedzy specjalistycznej i praktycznej. Oceny programu kształcenia kierunku *ekonomia* dokonał także Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie, który po zapoznaniu się z koncepcją i efektami kształcenia zaopiniował je pozytywnie uznając, że na szczególne podkreślenie zasługuje koncepcja kształcenia, która zakłada przekazanie aktualnej i rzetelnej wiedzy o rodzajach struktur gospodarczych i instytucjach ekonomicznych, ich elementach w wymiarze mikro, mezo i makro globalnym oraz z zakresu handlu w kraju i zagranicą, ekonomii zrównoważonego rozwoju. Zakładane efekty kształcenia i treści programowe poszczególnych modułów uznano, iż tworzą spójną całość umożliwiającą ich realizację i uzyskanie określonej sylwetki absolwenta. Z kolei metody kształcenia i stosowane narzędzia określono, jako wspomagające podejmowanie racjonalnych decyzji ekonomicznych z wykorzystaniem nabytej wiedzy w przyszłej pracy w instytucjach, organizacjach gospodarczych, publicznych i prywatnych, w tym także podczas prowadzenia działalności gospodarczej. W wyniku oceny programu kształcenia kierunku *ekonomia* stwierdzono, że umożliwia on absolwentom dynamiczne wejście na współczesny rynek pracy oraz zatrudnienie w przedsiębiorstwach handlowych, produkcyjnych i usługowych, a także w jednostkach samorządowych w kraju i za granicą.

Interesariuszem zewnętrznym, który zaopiniował w 2014 roku program kierunku *ekonomia* jest Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, który opierał się na wynikach badań i analiz rynku pracy przeprowadzonych przez Lubelskie Obserwatorium Rynku Pracy. Przeprowadzone badania regionalne dotyczyły zidentyfikowania potrzeb pracodawców i wymagań ofert pracy, a także treści zajęć na każdym kierunku studiów wyższych, które znacznie podnoszą wartość absolwentów dla pracodawców i ich samoocenę na rynku pracy. W oparciu o wyniki badań sformułowano rekomendacje, w ramach których uznano, że studenci kierunku *ekonomia* powinni odbywać praktyki zawodowe w instytucjach i firmach branżowych umożliwiających realne zdobycie doświadczenia zawodowego. Ponadto za niezbędne uznano prowadzenie współpracy z pracodawcami oraz umożliwienie studentom nabycia kompetencji przygotowujących do prowadzenia działalności gospodarczej, takich jak: *przedsiębiorczość w praktyce, treningi kompetencji komunikacyjnych, szybkiego uczenia się, planowania, zarządzania czasem, negocjacji*, co więcej wskazano poszukiwane przez pracodawców umiejętności, do których zaliczono: *zastosowania logiki, statystyki, wyszukiwanie informacji społeczno- gospodarczej, korzystanie z baz danych, warsztaty umiejętności wyszukiwania informacji gospodarczej oraz pracy projektowej*, jako umiejętność wchodzenia w role w zespołach projektowych, która jak wynika z badań ze względu na zadaniowy charakter pracy jest bardzo cenna w nowo tworzonych miejscach pracy. W odniesieniu do programu

specjalności *Handel* wskazano na rozwinięcie modułów, takich jak: *Zarządzanie projektami*, *Relacje z klientem oraz Zarządzanie zespołem i działem sprzedażowym*.

Efektom współpracy Wydziału Agrobioinżynierii z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest realizacja prac dyplomowych na potrzeby podmiotów zewnętrznych, np. „*Postrzeganie działalności banku przez społeczność lokalną*”, „*Wyniki ekonomiczne banków spółdzielczych na tle sektora bankowego w latach 2008-2011*”, „*Działalność i wyniki ekonomiczne banków spółdzielczych w Polsce w latach 2010-2013*”. Wynikami badań przedstawionymi w pracach dyplomowych prowadzonych przez pracowników Katedry Ekonomii i Agrobiznesu zainteresowani byli interesariusze zewnętrzni np. Bank Spółdzielczy w Łęcznej Oddział Turka, Bank Spółdzielczy w Lubartowie oraz Powiatowy Bank Spółdzielczy w Opolu Lubelskim.

Dobłą praktyką zapewniającą interesariuszom zewnętrznym wpływ na doskonalenie programu kształcenia jest organizacja cyklicznych zebrań z interesariuszami zewnętrznymi, które organizuje Kierownik Katedry Ekonomii i Zarządzania. Spotkania te odbywają się cyklicznie, co najmniej raz w roku przed przeglądem programów kształcenia oraz w zależności od potrzeb. Spotkania są dokumentowane w formie protokołów i listy obecności, które przedłożono do wglądu Zespołu PKA podczas wizytacji. Z dokumentacji wynika, że przedstawiciele istotnych dla ocenianego kierunku instytucji pozytywnie wypowiedzieli się na temat przedstawionego programu kształcenia kierunku *ekonomia* oraz planów studiów i sylwetki absolwenta, co więcej podkreślili wagę przedmiotu *Projektowanie przedsięwzięć inwestycyjnych* oraz rolę praktyk studenckich uznając, że oprócz wiedzy merytorycznej bardzo ważne są kompetencje miękkie, które stanowią jeden z głównych czynników decydujących o zatrudnieniu absolwenta.

Kolejną istotną formą współpracy z interesariuszami, służącą ocenie i doskonaleniu programu kształcenia jest wspomniana już w powyższej części raportu organizacja konferencji „*Dni kierunku Ekonomia*”, która umożliwia wymianę informacji na temat programu kształcenia i warunków jego realizacji, a także myśli i doświadczeń pomiędzy poszczególnymi grupami interesariuszy, w szczególności nauczycielami akademickimi, Radą Programową Kierunku Ekonomia, studentami i absolwentami ocenianego kierunku, a także pracodawcami i zapraszany interesariuszami zewnętrznymi. Dowodami organizacji w/w wydarzenia są protokoły i listy obecności, które przedłożono do wglądu Zespołu PKA podczas wizytacji za ostatnie 5 lat. Podczas spotkań omawiano wyniki przeprowadzanych badań wśród studentów i absolwentów oraz przedstawiano działania doskonalące podejmowane w oparciu o te wyniki.

Interesariusze zewnętrzni uczestniczą w kształtowaniu oferty dydaktycznej Wydziału i kierunku, co poświadczają przeprowadzone konsultacje i likwidacja dwóch specjalności realizowanych w ramach ocenianego kierunku. Oddziaływanie interesariuszy zewnętrznych na proces kształcenia odbywa się także poprzez kadrę aktywną zawodowo, która formułując efekty kształcenia zapewnia przenikanie na proces kształcenia potrzeb i oczekiwań rynku pracy.

W celu doskonalenia programu kształcenia pod kątem jego dostosowania do potrzeb rynku pracy Wydział Agrobioinżynierii utrzymuje stałe kontakty z absolwentami oraz wykorzystuje wyniki ogólnouczeniowego monitoringu losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu, a także wyniki z badań prowadzonych przez MNiSW pt. „*Ekonomiczne aspekty losów absolwentów*”, których dokonuje na poziomie ogólnokrajowym w oparciu o dane z

ZUS. Istotne znaczenie dla pozyskiwania informacji mają także formalne i nieformalne spotkania z absolwentami oraz ich relacje z kadrami prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku. Z danych otrzymanych z MNiSW wynika, iż badaniem zostało objętych 45 absolwentów kierunku *ekonomia*, którzy ukończyli studia stacjonarne I stopnia w 2015 roku oraz 50 osób, które w 2014 roku uzyskały dyplom ukończenia studiów I stopnia stacjonarnych i niestacjonarnych. Z kolei ogólnouczelniane badanie losów zawodowych absolwentów ma formę anonimowej i dobrowolnej ankiety i jest przeprowadzane bezpośrednio po złożeniu egzaminu dyplomowego lub podczas odbioru dyplomu. Absolwenci podczas badania dokonują oceny w skali od 2 do 5, gdzie 5 oznacza ocenę bardzo dobrą; 4 – dobrą; 3 – dostateczną; 2 – niedostateczną, którą należy uzasadnić na końcu arkusza ankiety i odpowiadają na pytania: w jakim stopniu kierunkowe efekty kształcenia w zakresie: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych spełniły twoje oczekiwania; w jakim stopniu tematyka praktyki była zgodna z realizowanym kierunkiem studiów. Ponadto dokonują oceny: współpracy z promotorem w trakcie przygotowywania pracy dyplomowej, relacji w procesie dydaktycznym: nauczyciel akademicki – student, obiegu informacji w Uczelni, dostępu do korzystania z literatury i bazy danych w Uczelni, bazy dydaktycznej, warunków socjalno-bytowych w czasie studiów, w tym umożliwiających rozwój kulturalny, sportowy i intelektualny, kompetencji pracowników dziekanatu, Biblioteki Głównej oraz innych działów wspomagających proces kształcenia, takich jak: Dział Spraw Socjalnych Studentów, Zakład Szkolenia Praktycznego, Biuro Wymiany Międzynarodowej, Dział Organizacji Studiów. Ponadto w formie pytania otwartego osoba biorąca udział w badaniu ma możliwość wypowiedzenia się czy w czasie studiów korzystała z ponadprogramowej oferty Uczelni w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych np. szkolenia, praktyki, wolontariatu, staży; czy ukończony kierunek studiów jest godny polecenia oraz zamieszczenia uwag i zaleceń na temat ukończonego kierunku studiów.

Ostatnie dwa lata pokazują, że absolwenci kierunku *ekonomia* na ogół dobrze i bardzo dobrze oceniają satysfakcję z realizacji kierunkowych efektów kształcenia, co stanowi 86-92% ogółu absolwentów, którzy wzięli udział w badaniu. Miejsce realizacji praktyki z reguły spełniało oczekiwania absolwentów w aspekcie merytorycznym związanym z kierunkiem studiów. Podobnie wysoko wypadła ocena współpracy z opiekunem pracy dyplomowej, a także relacje z poszczególnymi prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku, co potwierdza skuteczność działań podejmowanych w ramach przyjętej procedury dyplomowania oraz przeglądu obsady zajęć, w tym seminariów. Z ankiet wynika, iż absolwenci nie zgłosili zastrzeżeń dotyczących obiegu informacji. Podobnie w przypadku oceny możliwości dostępu do literatury uznali, iż zasoby źródłowe poszczególnych jednostek spełniają w największym stopniu ich oczekiwania. Jako czynnik, który w wyróżniającym stopniu wpływa na jakość prowadzonego kształcenia absolwenci wskazali bazę dydaktyczną, materialną, w tym warunki socjalno-bytowe w czasie studiów oraz dostęp do fachowej literatury. W przypadku oceny pracowników bardzo wysokie noty otrzymał Dział Spraw Socjalnych Studentów, Pracownicy Biblioteki Głównej, a także Dział Szkolenia Praktycznego. Z kolei Biuro Wymiany Międzynarodowej oceniły dwie osoby spośród ankietowanych na ocenę bardzo dobrą i dostateczną. W zdecydowanej większości absolwenci wskazali, iż ukończony kierunek studiów jest godny polecenia, natomiast w ramach swobodnych wypowiedzi podkreślili: dobre relacje z pracownikami, bardzo dobre pod kątem merytorycznym prowadzenie przedmiotów. Z kolei w ramach zaleceń i sugestii dotyczących doskonalenia programu kształcenia zaproponowali

wprowadzenie większej ilości zajęć warsztatowych oraz poszerzenie oferty specjalności. Postulatem absolwentów jest także prowadzenie zajęć w formie ćwiczeń z wykorzystaniem specjalistycznych programów komputerowych np. Symfonia, co aktualnie jest realizowane.

W ocenie władz jednostki niezrealizowanym postulatem, zgłaszanym przez absolwentów studiów I stopnia kierunku *ekonomia* jest utworzenie studiów II stopnia, których dotychczas nie udało się uruchomić, przez co absolwenci nie mają możliwości kontynuacji procesu kształcenia w wizytowanej jednostce i w ramach ocenianego kierunku, stąd najczęściej ją opuszczają.

Wyniki badań ankietowych przeprowadzanych wśród absolwentów, w tym pozyskane opinie z innych źródeł i kanałów przepływu informacji są przedmiotem analiz władz jednostki i gremiów powołanych na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia. Ponadto stanowią tematykę obrad Kolegium Dziekańskiego oraz są ujmowane w końcowym raporcie z działalności Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, który co najmniej raz w roku jest omawiany na posiedzeniu Rady Wydziału.

W odniesieniu do wyników badań ministerialnych w toku wizytacji uzyskano informację, iż stanowią one potwierdzenie, że absolwenci kierunku *ekonomia* nie mają większych trudności z podjęciem zatrudnienia, choć nie zawsze jest ono związane z ukończonym kierunkiem studiów. Uzyskiwane dochody przez absolwentów kształtują się na odpowiednim poziomie i są uzależnione od zajmowanego stanowiska oraz stażu pracy. Z badań wynika, iż znaczna część absolwentów nie podejmuje zatrudnienia z uwagi na fakt, iż kontynuuje kształcenie w ramach studiów II stopnia. Na ogół badania pokazują, że sytuacja zawodowa absolwentów wskazuje dużą przydatność zakładanych w programie studiów efektów kształcenia szczególnie w odniesieniu do potrzeb i oczekiwań rynku pracy.

Działanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w obszarze przeglądu i doskonalenia programów kształcenia, a także udziału w tychże procesach poszczególnych grup interesariuszy jest systematycznie monitorowane i podlega cyklicznej ocenie. Powyższym zajmuje się na bieżąco Kolegium Dziekańskie. Oceny funkcjonowania wewnętrznego systemu jakości kształcenia na wydziale pod kątem prawidłowości stosowanych procedur dokonuje Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia. Z kolei na poziomie Uczelni Uczelniana Komisja ds. Dydaktyki i Zarządzania Jakością Kształcenia, a w szczególności Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia. W wyniku dotychczasowych audytów na poziomie Wydziału Agrobioinżynierii wdrażano i systematycznie udoskonalano system o procedury związane z: przygotowaniem modułów, procesem dyplomowania, oceną i modyfikacją programu kształcenia, w tym oceną realizacji efektów kształcenia, oceną zajęć i nauczycieli akademickich przez studentów, a także hospitacją zajęć dydaktycznych. W odniesieniu do czynników wpływających na jakość kształcenia formułowano zalecenia dotyczące działań doskonalących, w szczególności zmian w programie kształcenia lub planach zajęć, a także intensyfikację współpracy z interesariuszami zewnętrznymi.

3.2.

W ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia podejmowane są działania mające na celu sprawdzenie przyjętego sposobu zapewniania publicznego dostępu do informacji poszczególnym grupom interesariuszy. Z uzyskanej podczas wizytacji opinii władz jednostki wynika, iż na ogół zapewnia się studentom i innym beneficjentom procesu

kształcenia pełne i aktualne informacje o programie kształcenia i uzyskiwanych efektach kształcenia. Przeglądowi podlegają stosowane różnego rodzaju źródła informacji, którymi są: strona internetowa Uczelni i Wydziału oraz system obsługi szkół wyższych BAZUS. Ponadto zapewnienie dostępu do informacji w wizytowanej jednostce odbywa się poprzez bezpośredni kontakt z władzami wydziału, działami administracji oraz z wykorzystaniem tradycyjnych form, takich jak tablice i gabloty informacyjne.

Studenci uczestniczą w procesie projektowania, zatwierdzania i okresowego przeglądu programu kształcenia poprzez swoich przedstawicieli w Radzie Wydziału Agrobioinżynierii, Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz w Radzie Programowej Kierunku Ekonomia. Ponadto konferencja „Dni kierunku Ekonomia” zapewnia wymianę informacji na temat programu kształcenia i warunków jego realizacji, a także myśli i doświadczeń pomiędzy poszczególnymi grupami interesariuszy, w szczególności nauczycielami akademickimi, Radą Programową Kierunku Ekonomia, studentami i absolwentami ocenianego kierunku, a także pracodawcami i zapraszającymi interesariuszami zewnętrznymi.

Wydział Agrobioinżynierii zapewnia swobodny dostęp wszystkim grupom interesariuszy do planów studiów i rozkładu zajęć, efektów kształcenia, wykazu nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego ocenianego kierunku, kart przedmiotów oraz zasad rekrutacji, które są zamieszczone na stronie internetowej wydziału.

W przypadku studentów wsparcie w zakresie udostępniania informacji stanowi Samorząd Studentów. Informacje o systemie wsparcia i jego zakresie, w tym pomocy materialnej zamieszczane są na stronie internetowej Uczelni i wydziału, na których widnieją także materiały odnoszące się do spraw studenckich, takich jak: Erasmus+, informacje o działalności Koła Naukowego. Opis i zakres udzielanej pomocy materialnej zamieszczono na stronie internetowej pod adresem <http://www.up.lublin.pl/pomoc-materialna/>, która zawiera dane kontaktowe oraz aktualne komunikaty. Dokumenty formalne regulujące kwestię wsparcia studentów w procesie kształcenia dostępne są w Biuletynie Informacji Publicznej Uczelni, który dostępny jest na jej stronie internetowej.

Studenci mają możliwość zgłoszenia uwag i nieprawidłowości w zakresie dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach bezpośrednio prowadzącym zajęcia, pracownikom administracji, a także poprzez przedstawicieli np. w Samorządzie Studenckim i Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, jako gremium działającego na rzecz zapewnienia jakości kształcenia. W zakresie przepływu informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach studenci oceniają nauczycieli akademickich. Oceny tej studenci dokonują w ramach ankietyzacji dotyczącej oceny zajęć dydaktycznych. Ponadto zasób przekazywany informacji jest weryfikowany także przez absolwentów w ramach badań ankietowych, w szczególności przy ocenie poszczególnych działów zajmujących się obsługą studentów podczas studiów. Dotychczasowe wyniki z badań wskazują, że w przypadku wizytowanej jednostki dostęp do informacji jest zapewniany właściwie, co w ocenie absolwentów stanowi cenny aspekt procesu kształcenia. W ocenie władz uczelni aktualne wyniki z badań przeprowadzanych wśród studentów wskazują, iż kadra akademicka oraz pracownicy administracji właściwie wywiązują się z powierzonych obowiązków, co potwierdziła także grupa studentów uczestnicząca w spotkaniu z Zespołem PKA, jak również osoby odpowiedzialne za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wizytowana jednostka określiła i stosuje zasady projektowania, zatwierdzania i doskonalenia programów kształcenia. Realizowane na ocenianym kierunku studiów programy kształcenia są stale monitorowane i podlegają okresowym przeglądom w wyniku, których są doskonalone w oparciu o potrzeby interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, w tym rynku pracy. Istotne znaczenie dla poprawy jakości kształcenia odgrywają wyniki z oceny realizacji efektów kształcenia, monitoring losów zawodowych absolwentów, a także współpraca z interesariuszami zewnętrznymi.

Na uwagę Zespołu PKA zasługuje szczególne objęcie przez system procesu dyplomowania, co w znacznej mierze przyczynia się do poprawy jakości prac dyplomowych i sporządzanych recenzji, czuwania nad przebiegiem egzaminu dyplomowego oraz wypracowywania zasad dyplomowania.

Wdrożone procedury i podejmowane działania projakościowe umożliwiają budowanie kultury jakości, są w pełni skuteczne i zorientowane na doskonalenie programu kształcenia, ocenę realizacji efektów kształcenia, a w szczególności podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Mocną stroną systemu jest stosowanie narzędzi umożliwiających interesariuszom wewnętrznym ocenę i wpływ na realizowany program i warunki kształcenia, a także dostęp do informacji.

Z rozmów i spotkań przeprowadzonych podczas wizytacji ze studentami, nauczycielami akademickimi, władzami jednostki, a także osobami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia wynika, iż w wizytowanej jednostce prawidłowo funkcjonuje system upowszechniania informacji o programie i procesie kształcenia.

W ocenie Zespołu PKA wizytowana Jednostka zapewnia publiczny dostęp do aktualnej, kompleksowej, zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia oraz przyznawanych kwalifikacjach, rekrutacji, możliwościach dalszego kształcenia i zatrudnienia absolwentów. Wydział Agrobionżynierii Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie skutecznie wykorzystuje wyniki oceny publicznego dostępu do informacji w podnoszeniu jego jakości, w tym zgodności z potrzebami odbiorców.

W opinii Zespołu PKA poprawne jest dokumentowanie działań podejmowanych na rzecz zapewnienia jakości kształcenia, w szczególności opracowanie raportów z działalności Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, z badań przeprowadzonych wśród studentów i absolwentów oraz z analizy osiągania założonych efektów kształcenia.

Tematyka związana z jakością kształcenia jest przedmiotem obrad i spotkań w ramach Katedry Ekonomii i Zarządzania, posiedzeń Rady Wydziału oraz gremiów działających na rzecz zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale i w Uczelni, o czym świadczy aplikowanie sprawdzonych rozwiązań, wymiana informacji oraz doskonalenie procedur i stosowanych narzędzi w ramach systemu.

Dobre praktyki

1. Prowadzenie systemowej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi poprzez działanie Rady Interesariuszy Zewnętrznych, konsultacje programów kształcenia, a także organizację

cyklicznych zebrań w Katedrze Ekonomii i Zarządzania w celu przeglądu i doskonalenia programów kształcenia. Spotkania są dokumentowane w formie protokołów i listy obecności;

2. Organizacja systematycznych zebrań Kolegium Dziekańskiego i pracowników poszczególnych jednostek wydziału poświęconych realizacji i doskonaleniu programu kształcenia;

3. Organizacja konferencji „Dni kierunku Ekonomia”, umożliwiającej wymianę informacji na temat programu kształcenia i warunków jego realizacji, a także myśli i doświadczeń pomiędzy poszczególnymi grupami interesariuszy, w tym także studentami i absolwentami.

Zalecenia

Brak

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

4.1.Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry

4.2.Obsada zajęć dydaktycznych

4.3.Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium

4.1.

W oparciu o analizę dorobku naukowego, obciążeń dydaktycznych i złożonych oświadczeń o przynależności do minimum kadrowego Zespół Oceniający PKA stwierdza, że wszyscy spośród 12 wykładowców zgłoszonych przez władze Wydziału Agrobiotechnologii Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie spełniają wymogi Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 września 2016 roku w sprawie warunków prowadzenia studiów. Wydział spełnia, zatem minimum kadrowe na studiach I stopnia na ocenianym kierunku ekonomia – profil ogólnoakademicki. Imienny wykaz nauczycieli akademickich, którzy zostali zaliczeni do minimum kadrowego ocenianego kierunku zamieszczono w załączniku nr 4.

W skład minimum kadrowego zaliczono 4 doktorów habilitowanych i 8 doktorów. Wynika z tego, że ustawowe wymogi (3 samodzielnych pracowników naukowych i 6 doktorów) są przekroczone, co dobrze świadczy o potencjale kadrowym Wydziału. Warto dołożyć jednak starań, aby w przyszłości w minimum kadrowym znajdowali się profesorowie tytularni. Na podkreślenie zasługuje również fakt, że wykładowcy zatrudnieni są w Uczelni, jako w podstawowym miejscu pracy na podstawie umowy o pracę i mianowania. Dokumentacja dotycząca nauczycieli akademickich prowadzona jest prawidłowo. Reprezentowane przez osoby wchodzące w skład minimum kadrowego dziedziny nauki zostały określone na podstawie dokumentów potwierdzających ich wykształcenie, tj. akt nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego oraz stopnia naukowego doktora, znajdujące się w aktach osobowych wymienionych pracowników Uczelni.

W poniższej tabeli zaprezentowano informacje, które dobrze świadczą o stabilności minimum kadrowego. Jest to tym bardziej istotne, że w nieodległej przeszłości na emeryturę i urlopy przeszło 3 wykładowców.

Dane o formach zatrudnienia pracowników tworzących minimum kadrowe:

Wyszczególnienie	Rok, w którym obecny stosunek pracy		Podstawowe miejsce pracy	Pełen etat
	nawiązano	upływa		
Samodzielni pracownicy naukowci				
1. Mianowanie na czas nieokreślony	1999	-	v	v
2. Mianowanie na czas nieokreślony	2002	-	v	v
3. Umowa o pracę na czas nieokreślony	2013	-	v	
4. Umowa o pracę na czas określony	2013	2021	v	v
Doktorzy				
1. Mianowanie na czas nieokreślony	1996	-	v	v
2. Mianowanie na czas nieokreślony	1997	-	v	v
3. Mianowanie na czas nieokreślony	1999	-	v	v
4. Mianowanie na czas określony	1996	2018	v	v
5. Mianowanie na czas określony	1997	2020	v	v
6. Mianowanie na czas określony	2010	2018	v	v
7. Mianowanie na czas określony	1997	2020	v	v
8. Umowa o pracę na czas nieokreślony	1978	-	v	v

Rzeczywiste obciążenia dydaktyczne nauczycieli akademickich tworzących minimum kadrowe wynoszą od 75 do 270 godzin zajęć, co pozwala sądzić, że realizowane przez nauczycieli akademickich pensje nie obciążają ich nadmiernie pracą dydaktyczną i umożliwiają intensywny rozwój naukowy.

Wymagania dotyczące relacji pomiędzy liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów są spełnione i wynoszą $113/12 = 9,4$

Dorobek naukowy wykładowców tworzących minimum kadrowe prawidłowo lokuje się w dyscyplinie ekonomia, do której zostały przypisane deklarowane efekty kształcenia na wizytowanym kierunku studiów. Niektórzy wykładowcy posiadają bardziej rozproszony dorobek, który mieści się nie tylko w ekonomii, ale również w innych dyscyplinach naukowych, takich jak nauki o zarządzaniu, finanse i towaroznawstwo.

Podczas wizytacji władze dziekańskie udostępniły kompleksowe i aktualne informacje na temat dorobku naukowego wykładowców zaproponowanych do składu minimum kadrowego. Lektura tego obszernego i starannie sporządzonego dokumentu skłania do stwierdzenia, że zasadniczy trzon kadry naukowo-dydaktycznej realizującej proces kształcenia reprezentuje właściwe dla kierunku *ekonomia* spektrum specjalności naukowych, wśród których znajdują się między innymi:

- Innowacyjność gospodarki,
- Innowacje produktowe i marketingowe,
- Gospodarka światowa,
- Handel międzynarodowy,
- Polityka wspólnotowa,
- Integracja Polski z UE,
- Zrównoważony rozwój gospodarczy,
- Ekonomika ochrony środowiska,

- Zarządzanie środowiskiem i przestrzenią,
- Polityka gospodarcza,
- Rozwój regionalny i konkurencyjność regionów,
- Makroekonomia,
- Ekonomia usług transportowych,
- Funkcjonowanie rynku usług lotniczych,
- Finanse publiczne,
- Finanse przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych,
- Analiza ekonomiczna i zarządzanie finansami w agropresiębiorstwach,
- Bankowość spółdzielcza,
- Zarządzanie jakością,
- Zapewnienie jakości i bezpieczeństwa konsumpcji produktów żywnościowych,
- Gospodarowanie w ogrodnictwie,
- Ekonomia konsumpcji,
- Marketing produktów konsumpcyjnych,
- Zarządzanie marketingowe w przedsiębiorstwach sektora agrobiznesu,
- Zarządzanie marką,
- Zachowania rynkowe nabywców produktów żywnościowych,
- Zarządzanie relacjami z klientami,
- Zarządzanie wizerunkiem przedsiębiorstw,
- Konkurencyjność organizacji.

Zespołowi Wizytującemu PKA udostępniono wykazy publikacji kadry naukowo dydaktycznej z ostatnich 5 lat oraz zapewniono wgląd do najbardziej prestiżowych publikacji. Dorobek ten jest satysfakcjonujący. Jego konsekwencją jest to, że Wydział Agrobiotechnologii uzyskał w ramach parametryzacji jednostek naukowych w 2017 roku kategorię B, co jest wynikiem adekwatnym do jego potencjału kadrowego. Spośród 6 wydziałów Uczelni 5 uzyskało kategorię B, a jedynie Wydział Nauk o Żywności i Biotechnologii otrzymał prestiżową kategorię A. Na Wydziale Agrobiotechnologii pracuje 114 nauczycieli akademickich, w tym 29 z tytułem profesora oraz 17 ze stopniem dr hab. Wydział posiada uprawnienia do nadawania stopnia dr hab. nauk rolniczych w zakresie agronomii i stopnia doktora nauk rolniczych w zakresie agronomii oraz ochrony i kształtowania środowiska.

Trzeba jednak zaznaczyć, że osiągnięcia naukowe i twórcze pracowników katedr bezpośrednio obsługujących kierunek studiów *ekonomia* (Katedry Ekonomii i Agrobiznesu oraz Katedry Zarządzania i Marketingu) będące podstawą parametryzacji jednostek naukowych w 2017 roku są niższe od przeciętnych na Wydziale. Oznacza to, że władze dziekańskie powinny dbać o to, aby wykładowcy publikowali wyniki swoich badań w czasopismach o wysokim wskaźniku IF, w tym w periodykach zagranicznych i w czasopismach JCR wycenianych powyżej 25 punktów. Konieczne jest również prowadzenie corocznej analizy osiągnięć naukowych i twórczych pracowników i uwzględnianie tego faktu w podziale dotacji na badania statutowe. Niezbędne jest również cykliczne organizowanie konferencji międzynarodowych o renomowanej marce. Zdiagnozowanym problemem jest również zmniejszająca się liczba projektów badawczych finansowanych ze źródeł zewnętrznych, co może spowodować utrudnienia w rozwoju naukowym kadry naukowo-dydaktycznej.

Na ocenianym kierunku studiów *ekonomia* zajęcia dydaktyczne prowadzi łącznie 29 nauczycieli akademickich. Struktura kwalifikacji kadry według stopni i tytułów naukowych przedstawia się następująco:

Kadra akademicka według tytułów i stopni naukowych oraz tytułów zawodowych

Wyszczególnienie	Studia I stopnia
Prof. dr hab.	1
Dr hab.	5
Dr	18
Mgr	5

Dorobek kadry naukowej prowadzącej zajęcia na kierunku *ekonomia* koncentruje się w obszarze nauk społecznych i dziedzinie nauk ekonomicznych. Kadra dydaktyczna reprezentuje:

1) obszar nauk społecznych, dziedzinę nauk ekonomicznych (16 osób), w tym:

- dyscyplinę ekonomia 13 osób
- dyscyplinę nauki o zarządzaniu 2 osoby
- dyscyplinę towaroznawstwo 1 osoba

2) obszar nauk społecznych, dziedzinę nauk społecznych (1 osoba), w tym:

- dyscyplinę socjologia 1 osoba

3) obszar nauk społecznych, dziedzinę nauk prawnych (1 osoba), w tym:

- dyscyplinę prawo 1 osoba

4) obszar nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, dziedzinę nauk rolniczych (6 osób), w tym:

- dyscyplinę agronomii 3 osoby
- dyscyplinę inżynieria rolnicza 3 osoby

5) obszar nauk humanistycznych (1 osoba), w tym:

- dyscyplinę filozofia 1 osoba

Oprócz tego zatrudnionych jest 3 magistrów filologii i jeden mgr rolnictwa. Ponadto 1 osoba jest przedstawicielem obszaru nauk medycznych (nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej). W realizacji procesu dydaktycznego biorą udział pracownicy w większości zatrudnieni na Wydziale Agrobiotechnologii. Oprócz nich zajęcia są prowadzone również m.in. przez nauczycieli zatrudnionych w jednostkach pozawydziałowych takich jak: Studium Wychowania Fizycznego i Sportu oraz Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. Nauczyciele akademicki prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku studiów posiadają właściwe kwalifikacje. Problematyka prowadzonych przez nich badań oraz zakres tematyczny ich publikacji naukowych są zgodne z tematyką prowadzonych zajęć dydaktycznych.

4.2.

Władze Wydziału Agrobiotechnologii zadeklarowały, że przy obsadzie zajęć dydaktycznych biorą pod uwagę zgodność dorobku naukowego i kompetencji dydaktycznych osób prowadzących zajęcia z dyscyplinami naukowymi powiązanymi z tymi zajęciami, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć, które prowadzą do osiągania przez studentów kompetencji badawczych. Kwalifikacje kadry dydaktycznej, szczególnie tej wliczanej do minimum

kadrowego są przedmiotem wnikliwej analizy dokonywanej przez kierowników katedr, Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia oraz władze dziekańskie.

Optimalizacja obsady zajęć dydaktycznych jest przedmiotem troski władz dziekańskich. Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono „Sprawozdanie z analizy osiągnięcia założonych efektów kształcenia na kierunkach studiów realizowanych na Wydziale Agrobiotechnologii w roku akademickim 2015/2016”. Wynikają z niego następujące zalecenia:

- należy zwracać szczególną uwagę na terminowość, punktualność i umiejętność przekazywania wiedzy podczas zajęć,
- w przypadku pracowników z ocenami poniżej 3,0 zaleca się kierownikom katedr przeanalizować problem, ocenić możliwości osiągnięcia efektów kształcenia oraz sposoby weryfikacji stopnia realizacji efektów kształcenia,
- po rozpoznaniu problemu należy wykładowcy zasugerować i zalecić w miarę możliwości zmianę metod nauczania, aby dążył do większego zaangażowania i zdynamizowania studentów na zajęciach,
- zaleca się, aby prodziekani dokonali hospitacji zajęć, realizowanych słabo ocenianych pracowników,
- jeżeli zdiagnozowany problem nie został rozwiązany należy podjąć stosowne działania, związane z powierzeniem zajęć z danego modułu innej osobie.

Obsada zajęć dydaktycznych jest generalnie prawidłowa. Wykładowcom nie jest powierzana nadmierna liczba przedmiotów. Z reguły są to 2-3 wykłady lub ćwiczenia oraz seminarium dyplomowe. Żadnemu z wykładowców nie zlecono prowadzenia więcej niż 4 przedmiotów (maksymalnie 270 godzin zajęć). Ponadto nauczycielom akademickim z tytułem zawodowym magistra nie są powierzane wykłady z przedmiotów podstawowych i kierunkowych, co jest rozwiązaniem prawidłowym.

Istotnym aspektem doboru kadry jest powierzanie seminariów dyplomowych i innych zajęć związanych z nabywaniem przez studentów przygotowania do prowadzenia badań i kompetencji badawczych osobom legitymującym się doświadczeniem badawczym w dyscyplinie, do której zostały przypisane efekty kształcenia dla kierunku, czyli w dyscyplinie ekonomii.

Dorobek i kompetencje pracowników prowadzących zajęcia odpowiadają dyscyplinom naukowym, w których te zajęcia są prowadzone. Zespół Oceniający PKA dostrzegł jednak pewną niespójność w obsadzie dwóch przedmiotów:

- wykład z przedmiotu „Polityka społeczna” prowadzi profesor nauk rolniczych (dziedzina agronomia, specjalność: uprawa roli, uprawa i nawożenie roślin, ekonomika produkcji roślinnej, agroekologia, gospodarka odpadami przemysłu rolno-spożywczego).
- wykład i ćwiczenia z przedmiotu „Negocjacje w handlu” prowadzi doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie naukowej filozofia.

Z Raportu Samooceny i informacji uzyskanych przez Zespół PKA podczas wizytacji nie wynika, że wykładowcy ci posiadają znaczący dorobek naukowy, który uzasadniałby prowadzenie zajęć z tych przedmiotów. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa przedstawiono w załączniku 6.

4.3.

Realizując politykę kadrową władze Wydziału Agrobioinżynierii dążą do utrzymania stabilności minimum kadrowego i starają się zachęcać pracowników do zdobywania stopni naukowych ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji wymaganych dla kierunków studiów, dla których Uczelnia nie posiada uprawnień do przeprowadzania procedur awansowych. Ocena efektów tych działań nie jest jednak jednoznaczna. Z jednej, bowiem strony politykę kadrową można oceniać pozytywnie, ponieważ podjęte przez władze Wydziału działania doprowadziły do zapewnienia minimum kadrowego na kierunku *ekonomia* oraz do poszerzenia kwalifikacji i kompetencji kadry naukowo-dydaktycznej, prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku. Z drugiej jednak strony liczba uzyskiwanych stopni doktora, doktora habilitowanego i tytułu profesora w minionych 5 latach przez kadrę akademicką realizującą zajęcia na kierunku *ekonomia* jest niska.

Zważywszy na osiągnięcie wieku emerytalnego przez niektórych wykładowców, niezbędne jest bardziej skuteczne aktywizowanie kadry akademickiej w celu finalizacji prac awansowych, tj. habilitacji i postępowań o nadanie tytułu naukowego profesora. Konieczne jest, zatem podjęcie odpowiednich działań antycypacyjnych i motywacyjnych.

Cele polityki kadrowej były dotychczas realizowane między innymi przez dofinansowanie tematów badawczych w ramach działalności statutowej oraz finansowanie postępowań i przewodów (realizowanych w innych uczelniach) związanych z uzyskiwaniem stopni naukowych doktora nauk ekonomicznych lub stopnia doktora habilitowanego nauk ekonomicznych. Tego typu wsparcie w latach 2012-2017 otrzymało 7 pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału. Warto także podkreślić, że polityka personalna Wydziału jest zgodna z celami polityki kadrowej zawartej w Strategii Rozwoju Wydziału Agrobioinżynierii na lata 2013-2020.

Procedury związane z rozwojem i doskonaleniem kadry akademickiej ocenia się, jako prawidłowe. Problemem jest jednak ich skuteczność. W dokumencie „Raport z działalności Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia na Wydziale Agrobioinżynierii Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie” wynika, że są to następujące działania:

1. Procedura zatrudniania pracowników naukowo - dydaktycznych (WA-S3e),
2. Procedura przyznawania nagród dla najlepszych młodych pracowników nauki (WA-S3a),
3. Procedura przyznawania nagród pracownikom naukowo-dydaktycznym i dydaktycznym (WA-S3h),
4. Procedura hospitacji zajęć (WA-K1),

Ocena jakości pracy i dorobku naukowego kadry dokonywane są systematycznie w oparciu o statutowe regulacje. Ważną rolę w tym procesie pełnią:

- hospitacje zajęć dydaktycznych,
- rezultaty okresowej oceny nauczycieli akademickich przez przełożonych,
- wyniki oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów.

Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono prawidłowo prowadzoną dokumentację hospitacji zajęć dydaktycznych realizowaną przez kierowników katedr: Składają się na nią między innymi:

- harmonogram hospitacji na semestr zimowy roku akademickiego 2017/2018 obejmujący do oceny 9 przedmiotów i prowadzących je wykładowców,
- 9 protokołów z hospitacji realizowanych w poprzednim roku akademickim (wszystkie z ocenami jednoznacznie pozytywnymi),

Procedura hospitacji zajęć dydaktycznych obejmuje zatwierdzenie harmonogramu hospitacji oraz realizację hospitacji z wykorzystaniem arkusza oceny pracy nauczyciela akademickiego, który zawiera następujące elementy walidacji:

- czy cel zajęć i wymagania wobec studentów były jasno sprecyzowane,
- czy materiały, pomoce dydaktyczne zapewniały prawidłową realizację zajęć,
- czy treści zajęć w świetle programu nauczania przedmiotu były zgodne i właściwe,
- czy zajęcia aktywizowały studentów, umożliwiały nabywanie nowych umiejętności,
- czy prowadzący był komunikatywny i prowadził zajęcia w sposób angażujący uwagę studentów,
- czy prowadzący pobudzał do myślenia i kojarzenia faktów,
- czy organizacja zajęć (punktualność, systematyczność, wykorzystanie czasu itp.) była właściwa,
- inne uwagi hospitującego,
- ocena końcowa hospitowanych zajęć: pozytywna /negatywna.

Analizowana procedura przewiduje również sporządzenie raportu zbiorczego z hospitacji zajęć dydaktycznych oraz karty zmian będących efektem hospitacji zajęć. Przyjęte rozwiązania są prawidłowe.

Ocena zajęć dydaktycznych przez studentów obejmuje (w skali od 2 do 5) następujące elementy:

- dokładność i czytelność informacji dotyczących sposobu i kryteriów zaliczeń,
- kryterium czy treść przedmiotu była ciekawa i motywująca,
- umiejętność przekazywania wiedzy przez prowadzącego,
- możliwość zadawania pytań i postawa partnerska,
- terminowość, punktualność i efektywność wykorzystania czasu.

Warto przy tym nadmienić, że kwestionariusze ankietowe dotyczące satysfakcji studentów z zajęć z języków obcych oraz wychowania fizycznego posiadają odrębne, szczegółowe pytania.

Generalnie ocena poziomu zajęć jest wysoka, co ilustruje poniższa tabela.

Struktura ocen pracowników realizujących zajęcia na Wydziale Agrobioinżynierii na studiach stacjonarnych I stopnia

L.p.	Kierunek	Procent pracowników z ocenami				
		poniżej 3,0	3,01-3,50	3,51-4,0	4,01-4,50	4,51-5,0
1.	ekonomia	0,0	5,6	22,2	61,1	11,1

Kadra akademicka jest pozytywnie oceniana, zarówno przez studentów, jak i przełożonych. Nauczyciele akademicy identyfikują się z Uczelnią i Wydziałem Agrobioinżynierii oraz właściwie angażują w proces kształcenia. Wniosek ten jest pochodną nie tylko dokumentacji związanej z oceną jakości kształcenia na wizytowanym kierunku, ale również następstwem interesującej dyskusji jaka miała miejsce podczas spotkania Zespołu Oceniającego PKA z kadrą naukowo-dydaktyczną, na którym obecnych było 23 wykładowców.

Warto jednocześnie podkreślić, że kadra dydaktyczna systematycznie uzupełnia posiadaną wiedzę z zakresu metodyki prowadzenia zajęć poprzez uczestnictwo w konferencjach i seminariach krajowych i międzynarodowych, szkoleniach i warsztatach.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Zespół Oceniający PKA stwierdza, że zarówno dorobek naukowy, jak i kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku *ekonomia* zapewniają realizację programu kształcenia i możliwość osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Struktura kwalifikacji kadry i dorobek naukowy są zgodne z treściami kształcenia i tworzą kompatybilny zestaw, który jest adekwatny do potrzeb naukowo-dydaktycznych wynikających z opisu przyjętych efektów kształcenia.

Liczba pełnoetatowych pracowników naukowo-dydaktycznych oraz wykładowców zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych jest adekwatna do potrzeb dydaktycznych. Atutem kształcenia na ocenianym kierunku jest młoda, dynamiczna i zaangażowana kadra akademicka z dyscypliny ekonomia i dyscyplin powiązanych z kierunkiem studiów. Większość wykładowców jest związanych z Uczelnią i Wydziałem, od co najmniej kilku lat, co dobrze rokuje stabilności kadry.

Obsada zajęć dydaktycznych, poza nielicznymi wyjątkami nie budzi zastrzeżeń, ponieważ respektuje zasadę zgodności zakresu merytorycznego przedmiotu z dorobkiem naukowym i doświadczeniem zawodowym nauczyciela akademickiego.

Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne stanowią istotny aspekt doboru kadry. Uczelnia realizuje właściwą politykę kadrową, ale jej skuteczność w zakresie finalizacji prac awansowych jest relatywnie niewielka. Władze Wydziału zachęcają również pracowników do wyjazdów do zagranicznych ośrodków uniwersyteckich na staże naukowe oraz programy edukacyjne. Skuteczność tych działań ocenia się pozytywnie.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

1. Podjęcie bardziej skutecznych działań na rzecz większej liczby prac awansowych (przewodów doktorskich, habilitacyjnych oraz postępowań o nadanie tytułu naukowego profesora), których celem jest stabilizacja minimum kadrowego w przyszłości. Działanie to jest ważne również, dlatego, ponieważ część kadry osiągnęła lub wkrótce osiągnie wiek emerytalny.
2. W związku z koniecznością nieodległego przejścia na praktyczny profil kształcenia, konieczny jest przegląd zasobów kadrowych Wydziału i podjęcie działań w celu ewentualnego pozyskania pracowników dydaktycznych legitymujących się odpowiednim doświadczeniem zawodowym. Trzeba, bowiem pamiętać, że ponad 50% kadry akademickiej prowadzącej zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym powinno cechować posiadanie udokumentowanego praktycznego doświadczenia zawodowego, zdobytego poza macierzystą uczelnią.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Wydział Agrobioinżynierii prowadzi szeroką współpracę z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego. Ma ona charakter przede wszystkim zinstytucjonalizowany. Przedstawiciele tych podmiotów stanowią ważną grupę interesariuszy w procesie określania i weryfikacji efektów kształcenia.

Szczególną rolę odgrywają instytucje gospodarcze, samorządowe, polityczne i społeczne należące do Rady Interesariuszy Zewnętrznych Wydziału Agrobioinżynierii Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. Powołanie Rady Interesariuszy nastąpiło uchwałą Rady Wydziału w dniu 25 czerwca 2014 roku. Do jej zadań należy przygotowanie opinii dla Rady Wydziału w sprawach dotyczących:

- oceny programów, efektów kształcenia i planów kierunków studiów realizowanych na Wydziale Agrobioinżynierii,
- oceny możliwości osiągania efektów kształcenia na kierunkach studiów i ich modyfikacji z uwzględnieniem potrzeb społeczno-gospodarczych,
- oceny programów, efektów kształcenia i planów nowotworzonych kierunków studiów, uwzględniających misję i strategię rozwoju Wydziału i jej powiązanie z misją i strategią Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie oraz potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego,
- analizy potrzeb rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej.

Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi sprowadzała się do:

- Współorganizacji corocznych spotkań w ramach „Dni Kierunku Ekonomia” organizowanych w latach 2014-2017,
- Organizacji wykładów zewnętrznych prowadzonych w ramach:
 - projektu „Orły Biznesu”, 2012 r. – tematyka: przedsiębiorczość, strategię rozwoju firmy, działalność marketingowa przedsiębiorstw handlowych,
 - programu Nowoczesne Zarządzanie Biznesem – tematyka: *Zarządzanie ryzykiem finansowym w biznesie i życiu osobistym* - moduł realizowany ze Związkiem Banków Polskich, Biurem Informacji Kredytowej, Biurem Informacji Gospodarczej InfoMonitor;
 - Narzędzia e-gospodarki* - moduł realizowany z Krajową Izbą Rozliczeniową;
 - Oszczędzanie oraz inwestowanie długoterminowe* - moduł realizowany ze Związkiem Banków Polskich, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Izbą Gospodarczą Towarzystw Emerytalnych, Fundacją Giełdy Papierów Wartościowych, Polską Izbą Ubezpieczeń;
 - Nowy wymiar bankowości spółdzielczej* - moduł realizowany ze Spółdzielczą Grupą Bankową oraz Grupą BPS;
 - Bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni* - moduł realizowany z Radą Bankowości Elektronicznej Związku Banków Polskich, Warszawskim Instytutem Bankowości oraz Krajową Izbą Rozliczeniową,
 - projektu Lubelski Uniwersytet Inspiracji, organizowanego w ramach Budżetu Obywatelskiego Miasta Lublin – tematyka: wykłady z zakresu przedsiębiorczości,
- Współpracy z Krajowym Stowarzyszeniem Eksporterów RP – tematyka: handel międzynarodowy,

- Organizacji praktyk zawodowych dla studentów,
- Realizacji prac dyplomowych w kontakcie z przedsiębiorstwami handlowymi z regionu,
- Wykonaniu ekspertyz, których metodologia i wyniki wykorzystywane są w procesie dydaktycznym:
 - Ekspertyza wykonana w ramach projektu „Nauka-Biznes” (Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki. Działanie 8.2. Transfer wiedzy. Poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw), na zlecenie Chełmskiego Stowarzyszenia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego CIVIS, obejmująca analizę ekonomiczno-finansową i ocenę oddziaływania na środowisko grupy producentów owoców i warzyw Zamfas Sp. z o.o.,
 - Ekspertyzy Atrakcyjność inwestycyjna regionów przygotowywanych w latach 2013-2016 pod kierunkiem H. Godlewskiej-Majkowskiej na zlecenie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu (w ramach umowy z Ministerstwem Rozwoju),
 - Ekspertyzy naukowe wykonane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie w ramach projektu „Kapitał Intelktualny Lubelszczyzny 2010-2013”,
- Organizacji wyjazdów studyjnych dla studentów: lotnisko Lublin-Świdnik, DHL Lublin, SVZ Tomaszów Lubelski, Grupa producentów owoców i warzyw Kalgrup sp. z o.o.,
- Prowadzenia szkoleń i wykładów organizowanych dla studentów przez Narodowy Bank Polski.

Wydział prowadzi szeroką współpracę z instytucjami, w szczególności z tymi, w których studenci odbywają praktyki zawodowe, (jeśli praktyki są uwzględnione w programie studiów Wydziału). Zestawienie tych podmiotów obejmuje łącznie aż 215 instytucji. Są w nim Banki, Banki Spółdzielcze, Biura rachunkowo-podatkowe, Przedsiębiorstwa handlowe (25 podmiotów), Przedsiębiorstwa usługowe, Jednostki władzy terytorialnej, Urzędy skarbowe, Instytucje publiczne, Placówki kulturalno-oświatowe, Ośrodki zdrowia i pomocy społecznej oraz inne podmioty.

Na liście przedsiębiorstw handlowych, z którymi współpracują Władze Wydziału prowadząc kierunek *ekonomia*, znajdują się, między innymi,: Firma Handlowa Pivnyk z Dniepropietrowska, Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska z Niedrzwicy Dużej, GRUPA MAGAZYNY POLSKA SP Z O O., z Lublina, LEMONEX S.A., a Lublina, Midas Europę z Francji, Nomi S.A. Supermarket, z Białej Podlaskiej, Pawtrans Holding Sp. z o.o., z Poniatowej, Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Agro-Lux Łakomy Miron, z Opola Opole Lubelskiego, SPOŁEM LUBARTÓW z Lubartowa, Stokrotka Sp. z o.o., z Lublina, Takko Fashion Polska Sp. z o. o., z Opola, TARMAP ze Świdnika czy Zakład Obrotu Rolnego Marian Bicz, ze Zwolenia.

Stosunkowo skromna jest współpraca z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie analizy, oceny i doskonalenia efektów kształcenia i planów studiów. Władze Wydziału przedstawiły udokumentowane działania, których inicjatorami byli interesariuszem zewnętrznymi. Dotyczyły one, między innymi, rezygnacji z przedmiotu *Zarządzanie ryzykiem*. W zamian wprowadzono przedmiot: *Transport i spedycja*. Zmiana była spowodowana chęcią zapewnienia w programie studiów przedmiotów rozszerzających zagadnienia związane z szeroko pojętym handlem.

Ponadto interesariusze wewnętrzni zgłaszali potrzebę wprowadzania zmian w zakresie liczby punktów ECTS przypisanych do poszczególnych przedmiotów, w celu dostosowania ich do faktycznego nakładu pracy studentów. Zmiany te zostały wprowadzone w planie studiów.

W celu zapewnienia równomiernego rozkładu liczby godzin dydaktycznych w poszczególnych semestrach *Blok D - Przedmiot do wyboru* został przeniesiony z semestru V na semestr IV.

Niezależnie od tego dokonano zmian w programie kształcenia, które zgłoszone zostały przez interesariuszy zewnętrznych. Wśród tych zmian wymienić należy zmiany w zakresie sposobów weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. Proponowane zmiany zostały przekazane w ramach kontaktów nieformalnych z przedsiębiorcami (reprezentującymi m.in. SM Spomlek w Radzynie Podlaskim, Dział Handlu i Marketingu Spółdzielni Pszczelarskiej APIS w Lublinie) dotyczyły zwiększenia roli prac o charakterze projektowym, jako sposobu weryfikacji zakładanych efektów kształcenia w zakresie umiejętności w ramach takich przedmiotów, jak: Finanse publiczne i rynki finansowe, Analiza ekonomiczna, Zarządzanie strategiczne, Bankowość, Metody analizy danych marketingowych, Strategie marketingowe przedsiębiorstw handlowych.

Współpraca studentów z interesariuszami zewnętrznymi sprowadza się przede wszystkim do ich udziału w przedsięwzięciach opisanych wyżej prowadzonych wspólnie przez Władze Wydziału we współpracy z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego. Oprócz tego koncentruje się ona w działalności dwóch kół naukowych – Koła Ekonomii i Koła Finansów i Rachunkowości.

Na odnotowanie zasługuje również współpraca z otoczeniem w wymiarze indywidualnym. Ma charakter niesformalizowany, a sprowadza się do pełnienia przez pracowników naukowo-dydaktycznych roli ekspertów, recenzentów, doradców. Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi, aczkolwiek różnorodna i szeroka, jest relatywnie skromna, jeśli chodzi o zakres analizy, oceny i doskonalenie efektów kształcenia i planów studiów. Rozwój kierunku *ekonomia*, oparty jest na analizie potrzeb otoczenia gospodarczego i rynku pracy, a przedstawiciele pracodawców mają w ograniczony zakresie realną możliwość wpływania zarówno na ofertę dydaktyczną, jak i proces dydaktyczny. Współpraca jest w istotnej części sformalizowana, przynosi obopólną korzyść, i dobrze rokuje na przyszłość. Niesie w sobie dużo jeszcze niewykorzystany potencjał.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Agrobiotechnologii prowadzi współpracę z interesariuszami zewnętrznymi. Choć jest różnorodna, można ją uznać za relatywnie skromną, jeśli chodzi o zakres analizy, oceny i doskonalenie efektów kształcenia i planów studiów. Rozwój kierunku *ekonomia*, oparty jest na analizie potrzeb otoczenia gospodarczego i rynku pracy, a przedstawiciele pracodawców mają w ograniczonym zakresie realną możliwość wpływania na ofertę kształcenia. Współpraca jest w istotnej części sformalizowana, przynosi obopólną korzyść i dobrze rokuje na przyszłość. Niesie w sobie dużo jeszcze niewykorzystany potencjał.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

1. Konieczne jest rozszerzenie udziału interesariuszy zewnętrznych w analizach, ocenach i doskonaleniu efektów kształcenia i planów studiów na kierunku *ekonomia*.
2. Konieczne jest zwiększenie udziału interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu oferty kształcenia.

Kryterium 6. Umieździarnarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Podczas wizytacji Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono szczegółowe imienne informacje na temat zakresu współpracy z uczelniami zagranicznymi kilkunastu najbardziej aktywnych pracowników Wydziału Agrobiotechnologii prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów. Współpraca nauczycieli akademickich z uczelniami partnerskimi i innymi jednostkami zagranicznymi przybierała w latach 2012-2017 następujące formy:

- uczestnictwo w wyjazdach w ramach programu Erasmus+ w Uniwersytetach: Aleksandras Stulginskis University Kaunas (Litwa), Limburg Catholic University College in Hasselt (Belgia), Slovak University of Agriculture, Nitra (Słowacja), Eszterházy Károly University of Applied Sciences (Węgry);
- staże naukowe w Lwowskim Państwowym Uniwersytecie Rolniczym w Dublinach (Ukraina), University of Szeged (Węgry) oraz Hesburgh Libraries, University of Notre Dame, Notre Dame, Indiana, (USA);
- współpraca naukowa z Knowledge Globalization Institute, Lexington (USA). Instytut ten organizuje konferencje naukowe w wielu krajach świata, na które zapraszani są m.in. laureaci Nagrody Nobla i profesorowie najlepszych uniwersytetów świata. W ramach współpracy z KGI złożony został wspólny projekt naukowy do Narodowego Centrum Nauki w 2017 roku. W celu wsparcia współpracy naukowej z partnerem amerykańskim złożono, wspieraną przez Pana Dziekana Wydziału Agrobiotechnologii, propozycję utworzenia Katedry Ekonomii Międzynarodowej. Głównym celem tej katedry będzie prowadzenie wspólnych badań naukowych z KGI i wykorzystywanie ich efektów w procesie dydaktycznym;
- udział w 21 konferencjach zagranicznych m.in. na Litwie, Słowacji, Portugalii, Hiszpanii, Bułgarii, Belgii, Słowenii i w innych krajach (wykaz tych konferencji został udostępniony Zespołowi Oceniającemu PKA);
- partycypacja w dwóch projektach edukacyjnych International Intensive Study Programme organizowanych przez Aleksandras Stulginskis University Kaunas (Litwa): „Role of agriculture and natural resources in sustainable rural development” (2012) i „Sustainability and Innovation in Rural Development” (2014).
- udział w trzech edycjach programu intensywnego organizowanego przez Slovak University of Agriculture (Słowacja) pt. „Agricultural Extension in EU Countries”.
- realizacja zajęć projektowych z międzynarodowymi grupami studentów, co pozwala na podnoszenie umiejętności językowych oraz doskonalenie metod edukacyjnych w oparciu o doświadczenia z innych europejskich i amerykańskich uniwersytetów. Nawiązana współpraca daje również szanse na rozwój naukowy poprzez wspólne badania i publikacje.

Warto również nadmienić, że w latach 2012-2017 na kierunku *ekonomia* studiowali zagraniczni studenci z Ukrainy, Białorusi i Kazachstanu. Ponadto studenci tego kierunku odbywali za granicą praktyki zawodowe w Dniepropietrowsku (Ukraina) oraz Wasquehal (Francja). Niewielki był natomiast udział nauczycieli akademickich z zagranicy, którzy w latach 2012-2017 uczestniczyli w procesie kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Mankamentem procesu umiędzynarodowienia kształcenia jest także znikome zainteresowanie studentów ocenianego kierunku wyjazdami do uczelni zagranicznych. Uczelnia ma podpisanych 61 umów partnerskich z uczelniami z 17 krajów. Studenci mają możliwość uczestnictwa w wymianach międzynarodowych w ramach programu Erasmus+ w formie: realizacji części studiów w zagranicznej uczelni, praktyki w zagranicznym przedsiębiorstwie (studenci) oraz stażu absolwenckiego w zagranicznej instytucji lub przedsiębiorstwie (tzw. "recent graduates").

Z tabeli nr 7, załączonej do Raportu Samooceny wynika, że w latach 2012 i 2013 z międzynarodowych wyjazdów studyjnych skorzystało w sumie 17 studentów kierunku *ekonomia*, ale w następnych 4 latach ta forma aktywności została zaprzestana. Również zainteresowanie udziałem w programie Erasmus+ jest bardzo małe. Choć na Uczelni funkcjonuje Dział Promocji Uczelni i Współpracy Międzynarodowej, do którego zadań należą: działania mające na celu zwiększenie umiędzynarodowienia kształcenia, rozwijanie współpracy międzynarodowej, działania podejmowane w ramach zawieranych umów, upowszechnianie informacji na temat możliwości związanych z wymianami międzynarodowymi wśród studentów i pracowników, to skuteczność podejmowanych przez tę jednostkę organizacyjną przedsięwzięć jest niewielka. W ramach Wydziału funkcjonują również koordynatorzy, którzy zostali przypisani do poszczególnych kierunków. Jeśli chodzi o prowadzone przez nich działania, to można o nich również wyrazić podobną opinię.

Uczestnicy spotkania z ZO posiadali wiedzę na temat możliwości, jakie oferuje im Uczelnia w ramach programu Erasmus+. Wiedzieli również, gdzie szukać szczegółowych informacji i gdzie mogą się udać w przypadku trudności związanych z procesem aplikowania. Studenci nie korzystają z tych możliwości, jako powody wskazując pracę zawodową, zobowiązania prywatne, czy też kwestie finansowe.

Studenci wybierają lektorat z języka obcego w pierwszym semestrze i kończy się on egzaminem na koniec II roku studiów. Są oni dzieleni na grupy pod względem stopnia zaawansowania. Uczestnicy spotkania z ZO zgodnie stwierdzili, że poziom nauczania jest satysfakcjonujący i pozwala im na praktyczne wykorzystanie języka obcego. Wydział w ramach kierunku *ekonomia* nie oferuje modułów nauczanych w języku obcym.

Według opinii ZO PKA niewielkie zainteresowanie procesem umiędzynarodowienia kształcenia wśród studentów, oprócz wskazanych wyżej przyczyn zawodowych czy osobistych, wynika najprawdopodobniej z ich obawy, że posiadane kompetencje językowe są niewystarczające do studiowania za granicą. Lektoraty oferowane studentom nie pozwalają na opanowanie specjalistycznej leksyki, niezbędnej do studiowania w zachodnioeuropejskich uczelniach.

Konieczne jest wprowadzenie do oferty programowej przedmiotów nauczanych w języku obcym. Kompleksowej analizy Rady Programowej kierunku *ekonomia* oraz Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia wymaga określenie czy powinien być to jeden przedmiot obowiązkowy, czy też kilka fakultatywnych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Władze Wydziału Agrobioinżynierii podejmują działania na rzecz poprawy warunków sprzyjających większej niż dotychczas internacjonalizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku *ekonomia*. Wydział i Uczelnia wspierają międzynarodową mobilność studentów i wykładowców prowadzących zajęcia na wizytowanym kierunku np. w ramach programu Erasmus+ lub innych umów i programów. Stopień internacjonalizacji kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest jednak niewielki.

Umieźdzynarodowienie kształcenia powinno sprzyjać odbywaniu części studiów oraz praktyk za granicą oraz powinno służyć wyposażeniu absolwentów Wydziału w umiejętności mikro- i makroekonomicznego postrzegania zjawisk i procesów zachodzących w gospodarce oraz w kompetencje ekonomiczne preferowane przez współczesnych europejskich pracodawców. Efektywna internacjonalizacja kształcenia powinna oznaczać, że absolwenci kierunku powinni mieć otwartą drogę do zawodowego awansu i pełnienia odpowiedzialnych funkcji w firmach międzynarodowych i instytucjach europejskich.

O ile aktywność władz Wydziału, a także większości wykładowców tworzących minimum kadrowe na ocenianym kierunku studiów, umieźdzynarodowienie procesu kształcenia, ocenia się pozytywnie, to aktywność zagraniczna studentów kierunku *ekonomia* jest bardzo niska. Również udział nauczycieli akademickich z zagranicy w procesie kształcenia jest niewielki.

Dobre praktyki

brak

Zalecenia

1. Zwiększenie mobilności studentów a także zintensyfikowanie współpracy z ośrodkami akademickimi z zagranicy celem pozyskania wykładowców skłonnych do prowadzenia (np. w ramach wykładów gościnnych) zajęć na ocenianym kierunku studiów.
2. Wskazane jest wprowadzenie do programu studiów przedmiotów realizowanych w języku obcym.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

- 7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa
- 7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne
- 7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Baza naukowo-dydaktyczna Wydziału Agrobioinżynierii, która wykorzystywana jest na potrzeby kierunku *ekonomia* składa się z sal wykładowych (w użytkowaniu ogólnouczelnianym), ćwiczeniowych, laboratoryjnych oraz pracowni. Infrastruktura

dydaktyczna i naukowa, jaka wykorzystywana jest w procesie kształcenia jest prawidłowo dostosowana do potrzeb wynikających z realizacji procesu kształcenia. Umożliwia ona osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia, w tym prowadzenie przez studentów badań naukowych.

Studenci kierunku *ekonomia* większość zajęć dydaktycznych realizują w budynku przy ulicy Dobrzańskiego 37 (osiedle Felin), gdzie swoją siedzibę mają Katedra Ekonomii i Agrobiznesu oraz Katedra Marketingu i Zarządzania.

Baza dydaktyczna jest przypisana do poszczególnych katedr, które ją systematycznie dostosowują oraz wyposażają w zależności od prowadzonych przedmiotów. W poniższej tabeli scharakteryzowano sale, w których realizowane są zajęcia ze studentami kierunku *ekonomia*.

Charakterystykę bazy naukowo-dydaktycznej dedykowanej studentom kierunku *ekonomia* przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj sali	Nr sali	Pow. w m ²	Liczba miejsc	Wypożyczenie
Katedra Zarządzania i Marketingu (ul. Dobrzańskiego 37)				
Sala komputerowa	19	78	15	15 stanowisk komputerowych wyposażonych w najnowsze oprogramowanie MS Office (2016), Statistica, dostęp do Internetu, projektor multimedialny
Sala wykładowa mała	64	76,8	72	Projektor multimedialny, rzutnik pisma
Sala ćwiczeniowa	59	46,9	38	Projektor multimedialny, rzutnik pisma
Sala ćwiczeniowa	57/58	53,5	40	Projektor multimedialny, rzutnik pisma
Katedra Ekonomii i Agrobiznesu (ul. Dobrzańskiego 37)				
Sala wykładowa duża	55/56	110,8	105	Projektor multimedialny, rzutnik pisma
Sala ćwiczeniowa	52	43,6	40	Projektor multimedialny, rzutnik pisma
Sala ćwiczeniowa	20	78,8	24	Projektor multimedialny, rzutnik pisma
Katedra Ekonomii i Agrobiznesu / Katedra Zarządzania i Marketingu				
Sala wspólna	60	47,9	30	Przenośny projektor multimedialny

Oprócz wyżej wymienionych sal dydaktycznych studenci kierunku *ekonomia* mogą odbywać zajęcia w salach będących do dyspozycji innych katedr, a mianowicie:

- Katedry Zastosowań Matematyki i Informatyki: 2 sale ćwiczeniowe na 32 i 14 miejsc;
- Katedry Roślin Przemysłowych i Leczniczych: 2 sale wykładowe na 217 i 38 miejsc;
- Katedry Maszyn Ogrodniczych i Leśnych: aula na 172 miejsca;
- Katedry Inżynierii, Kształtowania Środowiska i Geodezji: 2 sale na 60 i 32 miejsca;
- Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych: w sumie 6 sal, w tym 2 laboratoria językowe na 15-20 miejsc wyposażonych w projektory multimedialne, ekrany, wizualizery, komputery i sprzęt nagłaśniający.

Zajęcia z wychowania fizycznego realizowane są Studium Wychowania i Sportu w Centrum Sportowo-Rekreacyjnym Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie przy ul. Głębokiej 31.

Cechą bazy naukowo-dydaktycznej jest jej dobre oprzyrządowanie. Zajęcia odbywają się w salach dydaktycznych wyposażonych w sprzęt multimedialny i nagłaśniający. Są to aule wykładowe, sale ćwiczeniowe, seminaryjne, laboratoria komputerowe i językowe. Sale wyposażone są w nowoczesny sprzęt audio-video (projektory multimedialne) i posiadają dostęp do Internetu.

Baza lokalowa jest w większości dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynek Biblioteki Głównej oraz główna siedziba Uczelni są wyposażone w podjazdy, dźwigi szybowe, a także toalety przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Bariery architektoniczne występują natomiast w budynku na Felinie, w którym studenci kierunku *ekonomia* odbywają zajęcia. Jest w nim słabe dostosowanie do potrzeb studentów niepełnosprawnych – brak podjazdów, dźwigów szybowych. Mankamentem budynku na Felinie jest również brak dostępu do uczelnianej sieci bezprzewodowej EDUROAM.

Uczestnicy spotkania z ZO zgłaszali uwagi odnoszące się do niskiego standardu części pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

Zajęcia laboratoryjne prowadzone są w pracowniach komputerowych wyposażonych w najnowsze oprogramowanie MS Office (2016), Windows (10) oraz Statistica. W ramach podpisanej umowy z firmą Microsoft Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie uruchomił dla studentów i doktorantów usługę „Office365”. Usługa ta zapewnia dostęp online do narzędzi typu: poczta, Word, Excel, Power Point, Skydrive, Skype. Zapewniony jest dostęp z dowolnego miejsca (również poza uczelnią) za pomocą przeglądarki internetowej, dzięki czemu studenci mogą wykorzystywać najnowsze oprogramowanie do pracy własnej np. opracowywania projektów.

W Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie funkcjonuje od 5 lat Wirtualny Dziekanat, który umożliwia sprawną komunikację elektroniczną pomiędzy zainteresowanymi podmiotami. Na szczególne podkreślenie zasługuje bardzo dobra strona internetowa Uczelni i Wydziału, nad której funkcjonalnością pracują webmasterzy z Uczelnianego Centrum Informatyki oraz redaktorzy wydziałowi i pracownicy Działu Promocji Uczelni i Wymiany Międzynarodowej. Można na niej znaleźć wiele ciekawych i aktualnych informacji, jak np. program kształcenia, obsada zajęć dydaktycznych, lista publikacji naukowych pracowników, wykaz organizowanych konferencji. Z kolei w odniesieniu do umiędzynarodowienia procesu kształcenia na stronie internetowej zamieszczono informacje o programie Erasmus+, zaproszenia na konferencje zagraniczne, a także wykaz podpisanych partnerskich umów międzynarodowych o współpracy. Informacje o bibliotece oraz udostępnianych zasobach bibliotecznych i informacyjnych zawiera strona internetowa Uczelni w zakładce *nauka* pod adresem <http://bg.up.lublin.pl/>, na której znajduje się godziny otwarcia, misja biblioteki, struktura organizacyjna oraz regulaminy; opis usług, w tym wypożyczalnia, czytelnia, wypożyczenia międzybiblioteczne; zasoby, w tym katalog BG, bazy danych, e-czasopisma, e-książki, e-normy, biblioteki cyfrowe oraz repozytoria i archiwa.

Studenci jak i pracownicy mogą w większości pomieszczeń korzystać z dostępu do bezprzewodowego Internetu.

Według opinii ZOZ infrastruktura oraz wyposażenie bazy naukowo-dydaktycznej pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

7.2.

Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie jest czynna od poniedziałku do soboty. Jej zasoby obejmują ok. 390 tys. woluminów książek, czasopism i zbiorów specjalnych. Ponadto Biblioteka zapewnia dostęp do ponad 20 tys. tytułów czasopism naukowych i książek w wersji elektronicznej. W zasobach Biblioteki Głównej znajduje się 4620 pozycji książkowych dotyczących szeroko pojętej ekonomii, co stanowi ok. 6% ogółu zasobów zwartych.

Wypożyczenie czytelni, działającej na zasadzie wolnego dostępu, to poza księgozbiorem z dziedziny ekonomii też ponad 100 miejsc do pracy własnej, kilkadziesiąt stanowisk komputerowych, 2 samoobsługowe koparki, skaner i sieć Wi-Fi. W Wypożyczalni Biblioteki Głównej wyznaczono miejsce do pracy grupowej oraz kilka pomieszczeń do pracy indywidualnej.

Biblioteka posiada bogate zasoby publikacji, zapewniony jest szeroki dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej dla kierunku w sylabusach oraz bogate zasoby czasopism drukowanych i on-line. Sieć komputerowa Uczelni umożliwia dostęp do baz danych, między innymi: platformy Ibuk Libra - podręczniki i inne opracowania naukowe, bazy EMIS – analiza rynków, dane statystyczne oraz baz biblioteczno-bibliometryczno-abstraktowych (WoS, SCOPUS, CAB Abstrakt) wzbogaconych o narzędzia Ovid LinkSolver linkujące do pełnych tekstów. Publikacje pracowników prowadzących zajęcia na kierunku *ekonomia* są również dostępne w formie elektronicznej na stronie Biblioteki Głównej UP Lublin.

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie zapewnia dostęp do baz pełnotekstowych światowych wydawców (np.: Cambridge, Oxford, Elsevier, Springer, Wiley), najbardziej prestiżowych czasopism Nature i Science, kolekcji książek elektronicznych (w tym e-książek Knovel wzbogaconych o narzędzia interaktywne) oraz kolekcji e-norm. Z punktu widzenia ocenianego kierunku, istotny jest również dostęp do bazy bibliograficzno-abstraktowej – BAZEKON, Bibliografii Ekonomiki Rolnictwa oraz bazy danych Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Biblioteka prowadzi różnorakie szkolenia, prezentacje i wykłady otwarte.

Studenci mogą również korzystać z innych bibliotek uniwersyteckich w tym UMCS, KUL i Politechniki Lubelskiej. Dodatkowo studenci mogą korzystać z Biblioteki Katedry Ekonomii i Agrobiznesu, w której zgromadzono księgozbiór liczący ponad 12 tys. pozycji. W czytelni jednorazowo może pracować około 30 osób. Zasoby biblioteczne Biblioteki Katedry Ekonomii i Agrobiznesu obejmują ok. 5 tys. pozycji książkowych z zakresu ekonomii, finansów, organizacji, zarządzania, marketingu, rachunkowości, finansów. Literatura zalecana studentom do wszystkich przedmiotów realizowanych przez pracowników Katedry jest nabywana w liczbie 3-4 egzemplarzy. Z tych zbiorów korzystają zarówno pracownicy, jak i studenci. Do dyspozycji studentów pozostaje zawsze jeden egzemplarz do korzystania w czytelni.

Prenumerata czasopism przez Bibliotekę Katedry Ekonomii i Agrobiznesu obejmuje 15 tytułów czasopism naukowych między innymi: Ekonomista, Handel Wewnętrzny, Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, Ekonomia i Środowisko, Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw, Rachunkowość, Bank i Kredyt, Finanse Komunalne, Raporty Rynkowe, Marketing i Rynek, Marketing w Praktyce, Samorząd Terytorialny.

Reasumując, zasoby biblioteczne Biblioteki Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie oraz Biblioteki Katedry Ekonomii i Agrobiznesu obejmują bogaty zbiór książek,

czasopism, dokumentów elektronicznych i specjalistycznych baz danych. Prawdłowo korespondują one z potrzebami studentów kierunku *ekonomia* oraz umożliwiają osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, w tym efektów w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań naukowych oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej.

7.3.

Troską władz Uczelni i Wydziału jest rozwój i doskonalenie infrastruktury. Władze Wydziału Agrobioinżynierii zadeklarowały, że prowadzą systematyczny monitoring warunków, w jakich przebiega proces dydaktyczny. Działania te służą zarówno identyfikacji pojawiających się zagrożeń, jak i optymalizacji infrastruktury naukowo-dydaktycznej, którą dysponuje Wydział. Infrastruktura jest systematycznie powiększana i modernizowana. Zarówno w trakcie roku akademickiego, jak i przed jego rozpoczęciem prowadzone są systematyczne przeglądy i konserwacje. W nieodległym czasie planuje się remont budynku (m.in. izolacja termiczna, klimatyzatory, nowe wyposażenie sal dydaktycznych). Szczegółowy kosztorys tych prac nie jest jeszcze znany. Ponadto planowane jest doposażenie katedr w komputery i oprogramowanie oraz wzbogacanie zasobów bibliotecznych o najnowsze pozycje bibliograficzne.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Baza dydaktyczna i naukowa jest odpowiednia do potrzeb wynikających z liczby studentów (113) ocenianego kierunku. Infrastruktura, jaka jest wykorzystywana w procesie nauczania, jest prawidłowo dostosowana do potrzeb wynikających z realizacji procesu kształcenia. Umożliwia ona osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia, w tym przygotowanie studentów do prowadzenia badań naukowych.

Dostosowanie infrastruktury, w tym sal wykładowych, pracowni i laboratoriów oraz ich wyposażenia, dostępu do komputerów i Internetu, zasobów bibliotecznych do potrzeb naukowych i dydaktycznych ocenianego kierunku, ocenia się pozytywnie. Również zasoby Biblioteki Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie oraz Biblioteki Katedry Ekonomii i Agrobiznesu są właściwe do specyfiki studiów na kierunku *ekonomia*. Krytycznie należy ocenić dostosowanie infrastruktury dydaktycznej i naukowej wyposażenia, sprzętu komputerowego itp. do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Zaleca się pełne dostosowanie infrastruktury dydaktycznej i naukowej wyposażenia, sprzętu komputerowego itp. do potrzeb osób niepełnosprawnych

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągania efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Studenci kierunku *ekonomia* uczestniczący w spotkaniu z ZO wyrazili pozytywne opinie odnoszące się do systemu opieki, wsparcia oraz motywowania ich do osiągania zakładanych efektów kształcenia. Nauczyciele akademicy są dostępni w ramach prowadzonych zajęć, oraz w czasie indywidualnych konsultacji. W przypadku odwołania zajęć studenci są zawsze informowani z odpowiednim wyprzedzeniem. Uczestnicy spotkania posiadali wiedzę na temat wymagań, jakie muszą spełnić oraz formie zaliczenia danego modułu. Informacje te są przekazywane każdorazowo podczas pierwszych zajęć za pomocą sylabusów, które są również dostępne na stronie internetowej Wydziału. Informacje dotyczące toku studiów przekazywane są za pomocą strony internetowej, w wiadomości elektronicznych, na tablicach informacyjnych, bezpośrednio do starostów roczników i opiekunów lat. Uczestnicy spotkania z ZO pozytywnie zaopiniowali funkcję opiekuna rocznika, wskazując na zaangażowanie przez cały tok studiów, nie tylko na pierwszym roku. Ponadto studenci rozpoczynający studia mają możliwość odbycia szkolenia z praw i obowiązków dla studentów pierwszych roczników prowadzonych przez Uczelnianą Radę Samorządu Studenckiego w czasie, których przedstawiane są najważniejsze informacje na temat funkcjonowania Uczelni, procedur i procesów, możliwości rozwoju, jakie oferuje Uniwersytet Przyrodniczy, czy też wsparcia jakie może otrzymać student. Dodatkowo organizowane jest również szkolenie dla starostów, które ma na celu przedstawienie zadań, jakie wiążą się z tą funkcją.

Studenci mają możliwość ubiegania się o pomoc materialną przewidzianą w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Zasady dotyczące procesu zostały zawarte w Regulaminie szczegółowym ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów i doktorantów Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. Wnioski stypendialne są rozpatrywane przez wydziałową komisję stypendialną w przypadku stypendium socjalnego, specjalnego oraz zapomóg, a także odwoławczą komisję stypendialną w przypadku stypendium Rektora dla najlepszych studentów. Skład tych komisji zgodnie z art. 177 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w większości stanowią studenci. Jako mechanizm motywujący do osiągania efektów kształcenia na wysokim poziomie, uczestnicy spotkania z ZO, wymienili stypendium rektora dla najlepszych studentów, które może być przyznane studentom w liczbie nieprzekraczającej 10% studentów każdego kierunku prowadzonego na uczelni z uwzględnieniem podziału na kategorie: za wysoką średnią ocen – 7%, za osiągnięcia naukowe – 1,5%, za osiągnięcia sportowe – 1% oraz za osiągnięcia artystyczne – 0,5%. Dla każdej kategorii określa się odrębne listy rankingowe. Z perspektywy uczestników spotkania z ZO proces ubiegania się o pomoc materialną jest przejrzysty i nie budzi zastrzeżeń. Ponadto jak zauważyli sami studenci, są oni szeroko informowani na ten temat poprzez odbywane szkolenia, komunikaty na stronie internetowej Uczelni czy też informacje uzyskiwane od pracowników Działu Spraw Socjalnych Studentów. Uczestnicy spotkania z ZO nie posiadali wiedzy na temat możliwości zgłaszania uwag odnoszących się do przyznawania pomocy materialnej.

Zgodnie z Regulaminem Studiów Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie student ma możliwość studiowania według indywidualnego planu/programu studiów, który polega na

ustaleniu zmian w sposobie realizacji założonych efektów kształcenia pod nadzorem opiekuna naukowego. Ponadto osoby – wyróżniające się w działalności samorządowej, kulturalnej lub sportowej, studiujące na dwóch lub więcej kierunkach studiów, odbywające część studiów w innych uczelniach krajowych lub zagranicznych, znajdujące się w wyjątkowo trudnej sytuacji życiowej, a także z niepełnosprawnościami – mają możliwość, po uzyskaniu zgody od dziekana, studiowania według indywidualnej organizacji studiów.

Na uczelni funkcjonuje Uczelniana Rada Samorządu Studenckiego w ramach, której swoją działalność prowadzi Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego. Członkowie reprezentują studentów w organach Uczelni oraz Wydziału, organizują szkolenia dla studentów, zajmują się działalnością kulturalno-rozrywkową oraz charytatywną włączając w te wydarzenia wszystkich członków społeczności akademickiej. Jednostka zapewnia na potrzeby działalności WRSS niezbędną bazę lokalową w postaci udostępniania sal na wniosek studentów. Ponadto URSS dysponuje swoim pomieszczeniem wyposażonym w sprzęt biurowy i inne środki trwałe potrzebne do prawidłowego funkcjonowania. WRSS nie ma określonego budżetu na działalność, jednak o środki finansowe wnioskuje zadaniowo. Budżetem przyznanym na rok kalendarzowy na dysponuje USRR. Z perspektywy członków samorządu obecnych na spotkaniu z ZO podział ten nie budzi żadnych zastrzeżeń i nie wpływa negatywnie na przedsięwzięcia, jakie podejmują.

Na Wydziale funkcjonują: Koło Naukowe Ekonomii oraz Koło Naukowe Rachunkowości i Finansów. Studenci w ramach działalności w tych kołach mają możliwość brania w cyklicznych dyskusjach na tematy związane z gospodarką krajową i światową, kryzysem gospodarczym oraz z perspektywami zmian w systemach ekonomicznych. Ponadto prezentują swoją działalność na konferencjach naukowych oraz wygłaszają na nich referaty, które są publikowane w materiałach pokonferencyjnych. Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO wyrazili pozytywne opinie w kontekście opiekunów kół naukowych oraz na temat możliwości związanych z poszerzaniem swojej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w ramach działalności dodatkowej. Uczestnicy spotkania z ZO posiadali wiedzę na temat możliwości związanych z uzyskaniem z finansowania od Uczelni, o które muszą wnioskować zadaniowo. W ich opinii jest ono wystarczające i pozwala na realizację założonych przedsięwzięć.

Dodatkowe możliwości rozwoju stwarza Biuro Karier Studenckich, które funkcjonuje w ramach Uniwersytetu Przyrodniczego. Do głównych zadań tej jednostki należy: prowadzenie doradztwa zawodowego dla studentów i absolwentów, dostarczanie informacji o rynku pracy i współpraca z instytucjami rynku pracy, nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z pracodawcami, prowadzenie baz danych studentów i absolwentów szukających pracy, współpraca z innymi biurami karier. Biuro Karier Studenckich swoje zadania realizuje poprzez organizację Targów Pracy i uczestnictwa w nich, organizację spotkań z pracodawcami na Uczelni, organizację szkoleń i warsztatów dla studentów umożliwiających podnoszenie swoich kompetencji. Wszystkie informacje o odbywających się wydarzeniach przekazywane są za pomocą strony internetowej, profilu na portalu społecznościowym Facebook, mailingu czy też w trakcie spotkań informacyjnych. Studenci uczestniczący w spotkaniu ZO posiadali wiedzę na temat działalności Biura Karier Studenckich, wskazując przy tym na konkretne wydarzenia, w których brali udział.

8.2.

Studenci biorący udział w spotkaniu z ZO pozytywnie ocenili obsługę administracyjną w zakresie pomocy materialnej oraz toku studiów. Z opinii prezentowanych przez uczestników spotkania z ZO wynika, że mogą oni liczyć na pomoc pracowników administracyjnych w każdej sprawie, która sprawia im trudność bądź jest niejasna, bez względu na to czy dotyczy ona procesu dydaktycznego, czy też systemu pomocy materialnej.

Regulaminy odnoszące się do spraw studenckich są wprowadzane i zmieniane po wcześniejszym uzyskaniu opinii Uczelnianej lub Wydziałowej Rady Samorządu Studenckiego. Studenci biorący udział w spotkaniu z ZO nie posiadali wiedzy na temat formalnej drogi zgłaszania uwag w kwestii pomocy materialnej czy też kwestii związanych ze zgłaszaniem skarg. Jednak jak sami zauważyli wszelkie uwagi mogą przekazywać nauczycielom akademickim by je rozwiązywać na bieżąco lub też w czasie Dni Kierunku.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów. Nauczyciele akademicy są dla nich dostępni w trakcie zajęć, jak i poza nimi, a także w czasie indywidualnych konsultacji. Studenci mają dostęp do aktualnych informacji na temat procesu kształcenia, regulaminów i procedur. Ponadto otrzymują odpowiednie wsparcie w rozwijaniu kontaktów ze środowiskiem akademickim, otoczeniem społecznym oraz kulturalnym działającym w regionie. Studenci mają zapewnioną skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną w zakresie wszystkich kwestii związanych z procesem dydaktycznym, a także organizacją studiów oraz pomocą materialną.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

1. Upowszechnienie informacji na temat oficjalnej drogi składania i rozpatrywania skarg studentów oraz roli członków samorządu studenckiego w konkretnych organach w celu zwiększenia przepływu informacji między studentami a ich przedstawicielami.

5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
- wdrożenia wymaga strategia rozwoju Uczelni i opracowana strategia Wydziału	Prowadzone kształcenie w ramach kierunku ekonomia jest zgodne z misją i strategią rozwoju Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, a także z misją i strategią rozwoju Wydziału Agrobioinżynierii. <i>Wdrożenie i realizacja strategii rozwoju Uczelni i Wydziału świadczą, iż wizytowana jednostka właściwie dostosowała się do uwag sformułowanych w wyniku poprzedniej oceny PKA, a zatem działania podjęte w tym obszarze są skuteczne.</i>
- efekty kierunkowe są sformułowane w	

sposób bardzo ogólny i wymagają dalszych modyfikacji i uszczegółowienia. Wskazane byłoby przypisanie efektów do treści przedmiotów; - powinny zostać sporządzone tabele pokrycia obszarowych efektów kształcenia przez efekty kierunkowe oraz matryce efektów kształcenia; - w odniesieniu do programu kształcenia powinny zostać sporządzone: dokumentacja programu kształcenia dla kierunku w oparciu o KRK, tabele odniesień efektów kierunkowych do efektów obszarowych, tabele pokrycia obszarowych efektów kształcenia przez efekty kierunkowe oraz matryce efektów kształcenia	
- zwrócenia uwagi wymaga fakt, iż niektóre tematy prac dyplomowych powtarzają się lub są bardzo podobne, co więcej są realizowane równolegle na tym samym roku. Może to budzić wątpliwości, co do samodzielności pracy i możliwości rzetelnej weryfikacji efektów kształcenia	- w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia wdrożono procedurę dyplomowania. Przydział opiekunów prac dyplomowych, a także tematy prac dyplomowych podlegają szczegółowej weryfikacji i zatwierdzeniu przez uprawnione gremia i osoby działające na rzecz zapewnienia jakości kształcenia. <i>W odniesieniu do wyników bieżącej oceny powyższe działania należy uznać za skuteczne.</i>
- zwrócenia uwagi wymaga fakt, iż nie wszystkie przeglądane i archiwizowane prace są właściwie opisane (zaliczenie, egzamin, rok, semestr, prowadzący, itp.). Również dosyć rzadko zaznaczane są uwagi i komentarze prowadzącego na pracach, umożliwiając studentowi uzasadnienia oceny i jednocześnie zrozumienie popełnionych błędów	
- podjęcie prac nad wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia, aby obejmował wszystkie elementy kształcenia mające wpływ na jego jakość, w tym na jakość prac dyplomowych. System wymaga włączenia interesariuszy zewnętrznych w proces oceny i przeglądu programu kształcenia	- wizytowana jednostka posiada rozwiązania systemowe zgodnie, z którymi prace dyplomowe objęto dodatkowym nadzorem (procedura oceny jakości prac dyplomowych). Interesariusze zewnętrzni zostali włączeni w proces oceny i przeglądu programu kształcenia. <i>W odniesieniu do wyników bieżącej oceny powyższe działania należy uznać za skuteczne.</i>